

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

RAPPORT 2018:7

EU och bostadspolitiken 2017

Rättsutveckling och samarbete inom EU
av betydelse för svensk bostadspolitik

EU och bostadspolitiken 2017

Rättsutveckling och samarbete inom EU
av betydelse för svensk bostadspolitik

Titel: EU och bostadspolitiken 2017
Rapportnummer: 2018:7
Utgivare: Boverket, februari, 2018
Upplaga: 50 ex
Tryck: Boverket internt
ISBN tryck: 978-91-7563-536-1
ISBN pdf: 978-91-7563-537-8
Diarienummer: 3.4.1 4585/2017

Rapporten kan beställas från Boverket.

Webbplats: www.boverket.se/publikationer
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats.
Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Boverket har en särskild bevakning av hur bostadsfrågor kommer upp i EU-samarbetet och av sådana aspekter av EU-samarbetet som har eller kan få betydelse för bostadspolitiken på nationell nivå. Sedan 2008 publicerar vi årliga rapporter som denna, som täcker Boverkets bevakning av EU och bostadspolitiken under 2017. Rapporten har i år tagits fram av Rebecka Mogren och Assar Lindén.

Karlskrona februari 2018

Göran Persson
avdelningschef

Innehåll

Övergripande reflektioner	5
Inledning	7
Inriktning och avgränsningar	7
Inför 2018	9
Kommissionens arbetsprogram för 2018	9
Europeiska planeringsterminen 2018	11
Bulgarien och Österrike ordförande i ministerrådet	13
Budgetförhandlingar präglar 2018.....	14
EU:s framtid med 27 medlemsländer.....	14
EU:s framtidsdiskussion	15
Vad kommer efter Europa 2020?	16
Ekonomi- och finanspolitik.....	17
Bostadspolitiska råd till medlemsländerna 2017	17
Reform av EU:s momsregler berör bostadsuthyrning.....	19
Konkurrens- och statsstödsregler	21
Blir det någon översyn av SGEI-beslutet från 2012?	21
Vestager uttalar sig om statsstöd till social housing	21
EESK:s yttrande om SGEI-beslutet från 2012	22
”Holländska fallet” prövas igen.....	23
Parlamentsfråga om statsstöd inom bostadsektorn.....	24
Regional- och urbanpolitik.....	25
Ny sammanhållningspolitik utformas.....	25
Partnerskap driver den urbana agendan framåt	28
Rapporter och statistik om städer och regioner	37
Socialpolitik	38
Social pelare för ett mer socialt EU.....	38
EU vid ett socialt vägskäl	41
Mot en europeisk agenda för bostäder	42
Europeisk tillgänglighetslagstiftning i fokus.....	43
Hemlöshet på agendan	44
EU-satsning för integration av romer	46
Rapporter och statistik om sociala frågor.....	47
Rättighetsfrågor.....	50
Fortsatta diskussioner om antidiskrimineringsdirektiv.....	50
Rapporter och statistik om rättighetsfrågor	50
Migrationspolitik	53
Förslag för att befästa EU:s migrationsagenda.....	53
Agenda för integration	55
Rapporter om migration och integration.....	56

Övergripande reflektioner

I denna rapport sammanställer Boverket sin bevakning av bostadspolitiskt relevanta frågor inom EU-samarbetet. Materialet spänner över många politikområden och är inte helt lätt att sammanfatta. Här väljer vi i stället att försöka fånga upp de strömningar som vi uppfattar som mest intressanta just nu ur ett svenskt perspektiv.

Svensk bostadsmarknad väcker alltjämt oro

Kommissionen vidhåller behovet av åtgärder på den svenska bostadsmarknaden och avlämnade i maj 2017 samma landsspecifika rekommendation som året innan. Det rör sig företrädesvis om åtgärder för att dämpa prisökningar på bostäder och skattemässiga förslag för att effektivisera bostadsmarknaden. I februari 2018 säger kommissionen sitt igen; i en fördjupad granskning av Sverige.

Städerna lyfter bostadsfrågan

Frågan om tillgången på bostäder generellt och överkomliga bostäder specifikt börjar bli ett problem i många europeiska städer och kommer via städerna upp på EU:s agenda. Via **EU:s urbana agenda**, som har gett städerna ett uttryckligare utrymme i EU:s processer, synliggörs bostadsfrågan nu på ett tydligare sätt.

Regionkommittén efterfrågar en europeisk agenda för bostäder som kan samordna EU:s, medlemsländernas och deras regionala och lokala myndigheters politik. Kommittén lyfter behovet av ett utökat handlingsutrymme för medlemsländerna att tillhandahålla, finansiera och organisera subventionerat boende och utrymme och frihet att besluta hur bostadspolitiken ska användas. En europeisk agenda för bostäder kan enligt kommittén främja insatser till stöd för bostadspolitiken och möjliggöra jämförelser när det gäller tillhandahållande av bostäder till rimliga priser i europeiska städer.

Tryck på att EU ska sätta ner foten om social housing

Trycket ökar på att kommissionen ska klargöra sin syn på social housing och hur det ska definieras i förhållande till regelverket om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Bland annat arbetar Partnerskapet för bostäder inom den urbana agendan för att definitionen av målgruppen för social housing ska lämnas till lokal, regional och nationell nivå för en effektiv bostadspolitik i Europa. Den legala osäkerhet som begreppet är förknippat med idag medför att nödvändiga bostadsinvesteringar inte kommer till stånd och även att städernas möjligheter att bekämpa segregation begränsas.

Går EU i en mer social riktning?

Den förändrade sociala verkligheten har ändrat förutsättningarna för EU-samarbetet och det är tydligt att det finns ett upplevt behov av att visa att EU sätter medborgaren i centrum. När investeringsstrategier diskuteras på EU-nivå har behovet av investeringar i social infrastruktur en framskjuten position och här blir också bostadsfrågan central. 2017 har präglats av sociala diskussioner och i den framtidsdiskussion som pågår inom EU har frågan om EU:s sociala dimension brutits ut och getts särskilt fokus. Junckerkommissionen vill se ett mer socialt EU med mer integration på det sociala området, även om EU:s befogenhet är begränsad inom socialpolitikens område.

Bostadsfrågan stärks i och med EU:s sociala pelare

Rätten till bostad stärks i och med den nyligen antagna europeiska pelaren för sociala rättigheter. Rättigheterna är inte utkrävbara, men det är ett viktigt ställningstagande från EU:s sida som kan ge mandat till framtida initiativ på området.

Effektivare sammanhållningspolitik efterfrågas

Nu utformas sammanhållningspolitiken för perioden efter 2020. En minskad budget ställer krav på effektivisering, vilket talar för att koncept som smart specialisering, med lokala projekt och testbäddar som kan växlas upp på unionsnivå, utvecklas ytterligare. Effektivare strukturer, med integrerade strategier och flernivåsamarbete lyfts fram som vinnande modeller inom flertalet områden. De urbana frågorna kommer sannolikt att få en framskjuten position även i nästa period, även om vinsterna med öronmärkning av medel diskuteras. Annat som diskuteras är vilka regioner som EU:s sammanhållningspolitik bör fokusera på och om EU-medel ska villkoras som ett led i EU:s styrning och måluppfyllelse.

2018 – ett intensivt EU-år

2018 är ett år då mycket ska falla på plats på EU-nivå. Bland annat ska en ny långtidsbudget och förutsättningarna för ett EU-samarbete utan Storbritannien förhandlas och medlemsländerna ska landa i en reformerad gemensam asylpolitik. Kommissionen har fokus på leverans och resultat inför EU-valet nästa år. Samtidigt pågår flera diskussioner som har sikte på framtiden, både på övergripande nivå och inom flertalet specifika politikområden. En ny sammanhållningspolitik ska utformas för perioden efter 2020. EU:s satsning på integration av romer ska eventuellt omprövas för perioden efter 2020. Samma år är också sluthorisont för EU:s nuvarande tillväxttillväxtstrategi; Europa2020. Vad EU ska fokusera på och hur EU ska styras och finansieras är de stora och övergripande framtidsfrågorna.

Inledning

Boverket följer utvecklingen inom EU när det gäller rättsfall, beslut, ställningstaganden och uttalanden som kan ha betydelse för utformningen av bostadspolitiken på den nationella nivån och som kan påverka förutsättningarna för svensk bostadspolitik.

Inriktning och avgränsningar

Bostadspolitiken är inte ett av EU:s kompetensområden men EU-samarbetet påverkar förutsättningarna för bostadspolitiken på den nationella nivån. **Konkurrens- och statsstödsreglerna** innebär till exempel vissa restriktioner vad gäller bostadspolitiska åtgärder. Frågor som rör bostäder och boendeförhållanden kan också komma upp inom **socialpolitiken, de grundläggande rättigheterna och migrationspolitiken**. Det handlar då om bostaden som social rättighet, bostäder som ett led i att främja integration och att motverka social utestängning eller som en förutsättning för (arbetskrafts)invandring.

Urban- och regionalpolitiken aktualiserar bostadsplaneringen i städer och EU:s **energipolitik** innebär allt högre krav på energieffektiviseringar för att EU ska nå sina energimål, vilket påverkar bostadssektorn. Inom **industripolitiken** tas initiativ för att lyfta europeisk industris konkurrenskraft, vilket inbegriper satsningar på byggsektorn.

Slutligen har den ekonomiska och finansiella krisen och behovet av samordning av medlemsländernas **ekonomi- och finanspolitik** medfört ett ökat fokus från EU:s sida på väl fungerande bostadsmarknader i medlemsländerna.

Vi har i denna rapport valt att utelämna energipolitiska frågor och byggtekniska frågor, då Boverket genom andra kanaler arbetar med implementering av direktiv och i standardiseringsarbeten.

Metod och källor

Rapportens huvudsakliga källor är publicerade meddelanden och andra dokument som återfinns på de olika EU-institutionernas webbplatser, framför allt kommissionens och Europaparlamentets, samt Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Framställningen här blir med nödvändighet kortfattad och syftar bara till en orientering. Noggranna källhänvisningar och hyperlänkar direkt till ursprungsdokument och webbsidor underlättar för läsaren att vid behov själv gå vidare.

Rapportens uppläggning

Sammanställningen fokuserar på vad som har hänt år 2017 eller är på gång inom den närmaste framtiden. För att underlätta för läsaren att gå vidare är flertalet referenser klickbara länkar. Beskrivningar av bakgrund och sammanhang har vi i möjligaste mån lagt i rutor i marginalen. Se även Boverkets tidigare rapporter.¹

¹ Rapporter har publicerats årligen sedan 2008. I de första rapporterna finns mer fylliga redovisningar av respektive sakområde och berörda artiklar i fördragen.

Inför 2018

Varje år antar EU-kommissionen en plan för de kommande tolv månadernas arbete, ett så kallat **arbetsprogram**. I arbetsprogrammet samlar kommissionen de förslag till nya EU-lagar och regler som den planerar att lägga fram under 2018.

Kommissionens arbetsprogram för 2018

I oktober 2017 lade kommissionen fram sitt arbetsprogram för 2018.² Programmet har fått namnet ”En agenda för ett mer enat, starkare och mer demokratiskt Europa”. Av programmet framgår att det nu är fokus på leverans och resultat inför EU-valet 2019.

Såväl kort- som långsiktigt fokus

Under 2018 kommer kommissionen fokusera på att gå i hamn med de initiativ som tagits för att stödja kommissionens prioriteringar för perioden 2014–2019. I arbetsprogrammet ingår 66 förslag som kommissionen anser det vara ytterst viktigt att man når enighet om under nästa år. I arbetsprogrammet ingår emellertid också långsiktiga initiativ för EU:s framtid för åren fram till 2025 och därefter. De senare tar sin utgångspunkt i kommissionens vitbok om EU:s framtid och kommissionsordförande Junckers tal om tillståndet i unionen 2017. Mycket handlar om hur EU kan bli mer effektivt och fokusera på de uppgifter och områden där EU tillför mest mervärde. Bland de framåtsyftande initiativ som räknas upp märks bland annat; ett meddelande om EU:s framtida energi- och klimatpolitik, ett initiativ om stärkt subsidiaritet och proportionalitet, ett meddelande om effektivare styrning av EU, ett initiativ om effektivare lagstiftning på den inre marknaden samt ett diskussionsunderlag om ett hållbart EU 2030 med uppföljning av FN:s mål för hållbar utveckling och Parisavtalet om klimatförändringar.

Kommissionens tio övergripande prioriteringar 2014–2019

Arbetsprogrammet är alltjämt indelat efter de tio prioriteringar som Jean-Claude Juncker fastställde när han hade valts till kommissionens ordförande 2014. De tio prioriteringarna som nu ska fullföljas är följande:

1. En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar.
2. En sammankopplad digital inre marknad.
3. En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik.
4. En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas.
5. En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union.
6. Ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA.

² [COM\(2017\) 650 final](#) Kommissionens arbetsprogram för 2018 – En agenda för ett mer enat, starkare och mer demokratiskt EU

7. Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende.
8. Mot en ny migrationspolitik.
9. En starkare global aktör.
10. En union i demokratisk förändring.

Bland de pågående prioriterade initiativ och lagstiftningsärenden som kommissionen lyfter fram märks bland annat:

- Omnibusförordningen; en teknisk översyn av EU:s budgetförordning och sektorsregelverk, som syftar till att skapa ett sammanhållet regelverk för EU:s budget och ett förenklat och effektiviserat genomförande av den. Detta ska bland annat underlätta tillämpningen och användningen av EU:s olika fondmedel.
- Strategin för den digitala inre marknaden.
- Handlingsplanen för den cirkulära ekonomin.
- Paketet om ren energi för alla i Europa; ett paket med åtta lagförslag för bland annat energieffektivisering, förnybar energi och elmarknadsdesign.
- Paketet ”Europa på väg”; en omfattande uppsättning initiativ som ska modernisera EU:s transportpolitik och ge ren, konkurrenskraftig och sammanlänkad rörlighet och transport i Europa.
- Samordning av de sociala trygghetssystemen.
- Kapitalmarknadsunionen.
- Migrationsagendan.

[Länk till alla handlingar i kommissionens arbetsprogram inklusive bilagor och bakgrundmaterial](#)

Gemensamma prioriteringar av kommissionen, rådet och Europaparlamentet

I anslutning till att arbetsprogrammet publicerades antog även kommissionen, parlamentet och ministerrådet en gemensam förklaring om EU:s lagstiftningsprioriteringar för 2018–2019.³ Den gemensamma deklARATIONEN ska säkerställa att de tre EU-institutionerna arbetar mot samma mål. Följande sju områden prioriteras:

³ [Joint Declaration on the EU's legislative priorities for 2018](#)

1. Bättre skydd för allmänhetens säkerhet.
2. Reform och vidareutveckling av migrationspolitiken i en anda av ansvar och solidaritet.
3. Ett nytt lyft för sysselsättning, tillväxt och investeringar.
4. EU:s sociala dimension.
5. Resultat på åtagandet att genomföra en sammankopplad digital inre marknad.
6. Framsteg mot målet om en ambitiös energiunion och en framåtblickande klimatpolitik.
7. Vidareutveckling av den demokratiska legitimiteten på EU-nivå.

[Länk till pressmeddelandet om den gemensamma förklaringen](#)

Europeiska planeringsterminen 2018

I november 2017 presenterade kommissionen det så kallade ”höstpaketet”, med dokument som rör den **europiska planeringsterminen 2018**. Paketet bygger bland annat på kommissionens ekonomiska höstprognos 2017 och på prioriteringarna i kommissionsordförandens tal om tillståndet i unionen 2017. Från och med nu kommer även principerna och rättigheterna i den nyligen antagna sociala pelaren integreras i den Europeiska planeringsterminen. Paketet innehåller ett antal rapporter där den ekonomiska situationen i EU bedöms och där rekommendationer utfärdas till medlemsländerna.

[Länk till samlad dokumentation om den europeiska planeringsterminen](#)

Kommissionens tillväxtöversikt

I **kommissionens årliga tillväxtöversikt för 2018**⁴ presenteras de ekonomiska och sociala prioriteringar som EU som helhet och medlemsländerna måste fokusera på under 2018:

- att stimulera investeringarna
- att öka produktiviteten och den långsiktiga tillväxten
- att genomföra ytterligare strukturreformer för att göra EU:s ekonomi mer stabil, inkluderande, produktiv och motståndskraftig.

Enligt rapporten stärks ekonomin i EU och tillväxten ökar nu över förväntan. Sysselsättningen ökar, de offentliga finanserna har förbättrats betydligt och investeringarna återhämtar sig, om än långsamt. Det beskrivs som en tid av medvind som ger EU möjlighet att få fart på hållbar eko-

⁴ [COM\(2017\) 690 final](#) Årlig tillväxtöversikt 2018.

Den europeiska planeringsterminen är en årlig cykel för samordning av den ekonomiska politiken inom Europeiska unionen. Planeringsterminen syftar till att övervaka och främja det nationella genomförandet av Europa 2020-strategin (EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi) och att stärka den ekonomiska styrningen inom Europeiska unionen.

nomisk och social konvergens. En fortsatt återhämtning stöds av pågående reformer, och fler strukturreformer kan bidra till att göra EU:s ekonomi mer stabil, inkluderande, produktiv och motståndskraftig skriver kommissionen.

Rapporten om makroekonomiska risker

I ”höstpaketet” ingår även **rapporten om förvarningsmekanismen**⁵, som diskuterar potentiella makroekonomiska risker och som pekar ut vilka länder som ska genomgå en särskild granskning med hänsyn till riskerna. Sverige är bland de 12 medlemsländer som ska genomgå en fördjupad granskning i början av 2018. Kommissionen kommer att presentera de fördjupade granskningarna tillsammans med landsrapporterna i februari 2018.

Svenska bostäder anses vara övervärderade

Kommissionen följer bland annat utvecklingen av bostadspriserna i medlemsländerna, mot ett riktvärde på 6 procent i årlig inflationsjusterad tillväxt. I rapporten om förvarningsmekanismen konstaterar kommissionen att bostadspriserna nu stiger på bred front i hela EU. Det innebär en återhämtning från tidigare nedgångar, men också en ökande övervärdering i vissa fall. De reala bostadspriserna ökade i 25 medlemsländer under 2016 och i tio länder (fyra fler än föregående år) har prisökningarna överskridit tröskeln. Sverige pekas ut som ett land där bostadspriserna anses vara kraftigt övervärderade, vilket kräver nogsam övervakning enligt kommissionen.

Privat skuldsättning för hög i Sverige

Utvecklingen av den privata sektorns skulder följs också av kommissionen med ett tröskelvärde på 133 procent av landets BNP. Kommissionen konstaterar att skuldkvoten i den privata sektorn allmänt sett har sjunkit från toppnoteringarna efter krisen, men att överskuldssättning fortsätter att påverka flera länder. Tolv länder överskred resultattavlans tröskelvärde för skuldsättning i den privata sektorn för 2016. I Sverige låg skuldkvoten som andel av BNP på 189 procent år 2016. Kommissionen konstaterar att riskerna för makroekonomiska obalanser i Sverige främst är kopplade till hushållens skulder, inte minst mot bakgrund av de stigande bostadspriserna. Kommissionens sammantagna bedömning är att det är lämpligt att fortsätta granskningen av Sverige för att se om obalanser kvarstår eller har korrigerats. I Sverige och Storbritannien, men också Danmark, samverkar övervärderade bostadspriser med höga skuldnivåer för hushållen.

Rapporten om förvarningsmekanismen bygger på en ekonomisk tolkning av en resultattavla (”score board”) med indikatorer för medlemsländernas konkurrenskraft, privata skuldsättning, bostadsmarknad, banksektor och sysselsättning. Syftet är att upptäcka tidiga tecknen på möjliga sårbarheter i medlemsländernas ekonomier.

Några indikatorer är

- den privata sektorns skuld som andel av landets BNP, med en tröskel på 133 procent
- den årliga procentuella förändringen i bostadspriser, med ett riktvärde på 6 procent.

⁵ [COM\(2017\) 771 final](#) Rapport om förvarningsmekanismen 2018.

Den gemensamma sysselsättningsrapporten

Ett följedokument till den årliga tillväxtöversikten är också ett utkast till **gemensam sysselsättningsrapport**⁶. Sysselsättningsrapporten innehåller en årlig översikt över den viktigaste utvecklingen när det gäller sysselsättningen och den sociala situationen i Europa, liksom över de nationella politiska reformer som medlemsländerna har gjort i enlighet med riktlinjerna för deras sysselsättningspolitik. De mål som fastställs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter ska nu avspeglas i de så kallade sysselsättningsriktlinjerna⁷. Rapporten använder en så kallad resultattavla för att bedöma medlemsstaternas resultat utifrån 14 huvudindikatorer. Indikatorerna ska spegla lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, dynamiska arbetsmarknader och rättvisa arbetsvillkor samt offentligt stöd/socialt skydd och inkludering.

Bulgarien och Österrike ordförande i ministerrådet

Bulgarien innehar ordförandeskapet i ministerrådet från den 1 januari till den 30 juni 2018. Det är Bulgariens första ordförandeskap sedan de blev medlemmar i EU år 2007. Det bulgariska ordförandeskapet kommer att ha tre fokusområden och fyra prioriteringar. Fokus kommer att ligga på:

- att skapa enighet om de politiskt känsliga frågorna, inklusive säkerhet och migration
- att vidareutveckla en konkurrenskraftig inre marknad
- att främja ett mer sammanhållet Europa genom att inleda en debatt om EU: s framtida sammanhållningspolitik, den reformerade fleråriga budgetramen efter 2020 och den framtida gemensamma jordbrukspolitiken.
- De fyra prioriteringarna som ordförandeskapet lyfter fram är:
- Framtiden för Europas unga, med fokus på ekonomisk tillväxt och social sammanhållning.
- Ett europeiskt perspektiv för västra Balkan.
- Säkerhet och stabilitet i ett starkt och enat Europa.

⁶ [COM\(2017\)674 final](#) Utkast till gemensam sysselsättningsrapport från kommissionen och rådet. Följedokument till kommissionens meddelande Årlig tillväxtöversikt för 2018.

⁷ Stimulera efterfrågan på arbetskraft; Öka arbetskraftsutbudet: tillgång till sysselsättning och arbetskraftens färdigheter och kompetens; Förbättra arbetsmarknadens funktion och göra den sociala dialogen mer ändamålsenlig; Främja lika möjligheter för alla, främja social inkludering och bekämpa fattigdom.

- Digital ekonomi och färdigheter för framtiden.

[Länk till ordförandeskapets webbplats](#)

Under 2018 arbetar ordförandeskapet även utifrån 18-månadersprogrammet som har tagits fram av Estland, Bulgarien och Österrike.

[Länk till 18-månadersprogrammet](#)

Hösten 2018 övergår ordförandeskapet till Österrike. Österrike sätter upp ett nytt 18-månadersprogram, som gäller fram till den sista december 2019, tillsammans med de kommande ordförandeländerna Rumänien och Finland.

Budgetförhandlingar präglar 2018

I maj förväntas kommissionen lägga fram ett förslag till långtidsbudget för perioden 2021–2027. Klart är att Storbritanniens utträde ur EU kommer att medföra hårda budgetprioriteringar. Samtidigt har kommissionen förespråkat en höjd EU-budget, på grund av ökade uppgifter kopplat till exempelvis migration, gränsskydd och säkerhet. Bibehållna ambitioner, alternativt en höjd EU-budget, måste finansieras med högre medlemsavgifter om inte EU kan finna nya sätt att finansiera glappet som Storbritanniens utträde innebär. Tidigt under 2017 presenterade en högnivågrupp en rapport⁸ om hur EU:s budget skulle kunna finansieras i framtiden. Bland annat föreslogs skatter på EU-nivå och borttagande av möjlighet till rabatt på medlemsavgiften. Rapporten följdes av ett diskussionsdokument⁹ av kommissionen baserat på liknande tankar.

EU:s framtid med 27 medlemsländer

I samband med 60-årsfirandet av Romfördraget i Rom den 25 mars fastställde ledarna för de 27 medlemsländerna och Europeiska rådet, parlamentet och kommissionen i den så kallade Romförklaringen riktlinjerna för EU:s gemensamma framtid med 27 medlemsländer. Därmed förband man sig att verka för:

- Ett tryggt och säkert Europa.
- Ett blomstrande och hållbart Europa.

⁸ Mario Monti m.fl. [Högnivågruppen för egna medel. Sammanfattning och rekommendationer](#)

⁹ Europeiska kommissionen [Reflection paper on the future of EU finances](#)

- Ett socialt Europa.
- Ett starkare Europa på den globala arenan.

[Länk till Romförklaringen och ytterligare information](#)

I september 2016 inledde EU-ledarna med Bratislavaförklaringen och Bratislavafärdplanen¹⁰ en politisk reflektionsprocess om den fortsatta utvecklingen av ett EU utan Storbritannien. I december 2017 antog EU-ledarna ett utkast till förhandlingsdirektiv med möjliga övergångsbestämmelser som grund för att påbörja en andra etapp i Brexitförhandlingarna.

Den 30 mars 2019 blir EU en union med 27 länder och den 9 maj 2019 kommer EU-ledarna att diskutera EU:s framtid vid det första toppmötet med 27 medlemsländer, som hålls i Sibiu i Rumänien. Då kommer också kommissionens färdplan för ett mer enat, starkare och mer demokratiskt EU att färdigställas.

EU:s framtidsdiskussion

I samband med nämnda toppmöte i Rom initierade kommissionen en diskussion om EU:s framtid med en så kallad vitbok; *Vitbok om EU:s framtid – Tankar och scenarier för EU-27 fram till 2025*. Frågan som ställs är hur EU bäst går vidare i en situation präglad av en mängd olika utmaningar; som globalisering och ny teknologi, och hur det påverkar samhället och sysselsättningen, säkerhetsfrågor och den ökande populismen. Vitboken beskriver bland annat fem scenarier¹¹ för hur EU skulle kunna utvecklas beroende på vilka val som görs. Kommissionen har också tagit fram fem diskussionsunderlag för att kunna föra en debatt om de viktigaste framtidsfrågorna.¹² Framtidsdiskussionen kommer att fortlöpa under 2018 och förhoppningen är att ha landat i en inriktning för EU-samarbetet inför valet till Europaparlamentet i juni 2019.

[Länk till vitboken och ytterligare information](#)

¹⁰ <http://www.consilium.europa.eu/sv/policies/eu-future-reflection/bratislava-declaration-and-roadmap/>

¹¹ Fortsätta som förut, Enbart den inre marknaden, De som vill ha mer gör mer, Göra det mindre, men göra det effektivare, Göra mycket mer tillsammans

¹² EU:s sociala dimension, Hantera globaliseringen, En fördjupad ekonomisk och monetär union, EU:s framtida försvar, EU:s framtida finanser

Vad kommer efter Europa 2020?

Det är fortfarande oklart vad, om något, som kommer att ta vid när EU:s nuvarande agenda för tillväxt och jobb, Europa 2020, löper ut år 2020. Bland annat har det diskuterats om EU ska ha en ny långsiktig strategi som baseras på FN:s globala utvecklingsmål.¹³ På senare tid har kommissionen prioriterat ned Europa 2020-strategin på politisk nivå. Samtidigt har man valt att satsa på att utveckla och stärka den europeiska planeringsterminen.

¹³ EU arbetar med implementeringen av FN-resolutionen Agenda 2030 och de globala utvecklingsmålen. I juni 2017 presenterade ministerrådet sina rådslutsatser angående Agenda 2030. Europeiska rådet uppmanar kommissionen att senast till mitten av 2018 arbeta fram en strategi bestående av en tidsplan, tydliga mål och konkreta åtgärder för att implementera och integrera Agenda 2030 i all relevant EU-politik. Vidare uppmanas kommissionen att på EU-nivå regelbundet följa upp arbetet med de globala målen.

Ekonomi- och finanspolitik

Bostadspolitiska råd till medlemsländerna 2017

I maj 2017 antog ministerrådet kommissionens landsspecifika råd till Sverige och övriga medlemsländer. Råden ges inom ramen för **den europeiska planeringsterminen**, EU:s system för ekonomisk styrning, och bygger på landsrapporter som publiceras i februari för vart och ett av medlemsländerna. För tolv länder, däribland Sverige, innehöll landsrapporten en fördjupad granskning.

Den europeiska planeringsterminen är en årligen återkommande cykel inom vilken EU-länderna samordnar sin budgetpolitik, makroekonomiska politik och strukturpolitik.

Planeringsterminen infördes med start år 2011. De landsspecifika råd som utfärdas till medlemsstaterna i juni-juli ska tjäna som en politisk vägledning inför det nationella budgetarbetet.

Beröm till Sverige, men obalanser kvarstår

EU-kommissionens landrapport som analyserar Sveriges ekonomi och ekonomiska politik¹⁴ publicerades i februari. Rapporten innehåller beröm till Sverige för god BNP-tillväxt, stigande sysselsättning och starka offentliga finanser. Samtidigt konstaterar kommissionen att det finns betydande obalanser i svensk ekonomi. De höga och stigande bostadspriserna och hushållens höga skuldsättning utgör tilltagande risker för den makroekonomiska stabiliteten. En bidragande orsak till detta är också bostadsmarknadens bristfälliga funktionssätt. Åtgärderna för att komma till rätta med denna utveckling bedöms hittills ha varit otillräckliga. Precis som förra året ger kommissionen/rådet endast en rekommendation till Sverige och den rör liksom tidigare bostadsmarknaden och hushållens skulder.¹⁵ Sverige rekommenderas att 2017 och 2018 vidta följande åtgärder:

Ta itu med risker kopplade till hushållens skuldsättning, framförallt genom att stegvis begränsa avdragsrätten för utgiftsräntor för bostadslån eller genom att höja fastighets-skatten, samtidigt som utlåningen på en alltför hög skuldkvotnivå tyglas. Främja bostadsinvesteringar och effektivisera bostadsmarknaden, bland annat genom att införa större flexibilitet i hyressättningen och genom att se över utformningen av beskattningen av kapitalvinster.

Behov av ytterligare åtgärder på bostadsmarknaden

Sverige har varje år sedan 2011 fått en rekommendation som rör hushållens höga och fortsatt ökande skuldsättning och de stigande bostadspriserna. Kommissionen noterar att svenska myndigheter har vidtagit ett antal åtgärder för att påverka utvecklingen för bolånen och bostadspriserna och de därmed förknippade riskerna för finanssystemet och ekonomin som helhet, och att tyngdpunkten hittills främst har legat på makrotillsynsåtgärder som

¹⁴ [SWD\(2017\) 92 final](#) Country Report Sweden 2017 Including an In-Depth Review on the prevention and correction of macroeconomic imbalances

¹⁵ [COM\(2017\) 526 final](#) Council recommendation on the 2017 National Reform Programme of Sweden and delivering a Council opinion on the 2017 Convergence Programme of Sweden

- ett tak för bolån på 85 procent av fastighetens värde som infördes 2010
- en gradvis höjning av riskviktgolven för bolån 2013 och 2014
- ett formellt amorteringskrav i juni 2016.

Kommissionen menar att åtgärderna har förbättrat banksektorns motståndskraft, men att de inte har varit tillräckliga för att hålla nere hushållens skuldsättning. Kommissionen noterar även ett betydande uppsving inom byggsektorn de senaste åren, och kopplar det till de gradvis införda åtgärderna för att rationalisera plan- och bygglovsreglerna, liksom direkt budgetstöd till kommunerna för att uppmuntra byggande. Det ökande byggandet räcker dock inte till för att tillgodose den väntade efterfrågan skriver kommissionen.

Fler länder får råd om bostadsmarknaden

Fyra medlemsländer har fått rekommendationer som rör bostadsmarknaden. Utöver Sverige är det Storbritannien, Nederländerna och Irland. Därutöver har Cypern fått rekommendationer som rör hushållens skulder.¹⁶

Fördjupad granskning för Sverige även 2018

Den europeiska planeringsterminen för 2018 drogs igång i och med publiceringen av Tillväxtöversikten i november 2017. I februari 2018 kommer nya landrapporter och Sverige genomgår återigen en särskild granskning med hänsyn till makroekonomiska obalanser. I juni 2018 läggs de nya landsspecifika råden fram till medlemsländerna.

Regionkommittén kritiserar kommissionens ansats

I ett yttrande om en europeisk agenda för bostäder¹⁷ välkomnar Regionkommittén kommissionens initiativ att koppla den europeiska pelaren för sociala rättigheter till den europeiska planeringsterminen, med en närmare övervakning av reformer för subventionerat boende, tillgång till bostäder och deras prismässiga överkomlighet samt bostadsbidragens effektivitet. Regionkommittén påpekar dock att EU:s behörighet i vissa landsanalyser och landsspecifika rekommendationer avseende bostäder har varit tveksam i förhållande till subsidiaritetsprincipen (t.ex. ifrågasättandet av system för hyresreglering), samt att rekommendationer om bostäder endast har baserats på eventuella makroekonomiska obalanser utifrån nationella siffror, och att de strategier som föreslås inte tar hänsyn till lokala

¹⁶ [Overview of issues covered in the EU CSRs for 2017](#)

¹⁷ [Yttrande från Regionkommittén om ”En europeisk agenda för subventionerade bostäder”](#) COTER 1529/2017

och regionala särdrag. Regionkommittén efterlyser därför en samrådsmöjlighet med kommissionen före antagandet av de landsspecifika rekommendationerna i fråga om bostadspolitiken. Man föreslår även att kommissionen ska titta på regionala, och inte bara nationella, uppgifter om årliga förändringar i huspriser som en utlösande faktor som motiverar en noggrann övervakning. Kommittén uppmanar också kommissionen att undersöka om det skulle vara möjligt att främja en differentierad politik med olika skuldkvotsgränser för bolån på regional nivå, särskilt i relationen storstadsområden och övriga landet.

Reform av EU:s momsregler berör bostadsuthyrning

I oktober 2017 presenterade kommissionen planerna för en genomgripande reform av EU:s regler för mervärdesskatt, vanligen kallad moms¹⁸. Syftet med reformen är att momssystemet i EU ska göras enklare, företagsvänligare och skyddas mot bedrägerier.¹⁹ För att förhindra skattedumpning föreslog kommissionen en övergång till principen om beskattning i destinationsmedlemslandet. Därmed ska det slutliga momsbeloppet alltid betalas till slutkonsumentens medlemsstat, till den skattesats som gäller där. Kommissionen föreslog också att medlemsländerna ska få större flexibilitet att själva bestämma vilka varor och tjänster som ska sortera under reglerna för reducerade momssatser.

I januari 2018 följde kommissionen upp initiativet med förslag till detaljerade tekniska ändringar i det så kallade mervärdesskattedirektivet. Enligt kommissionens förslag²⁰ ges medlemsländerna nu större flexibilitet när det gäller att fastställa momssatser. Det innebär att EU-länderna blir mer jämbördiga när det gäller vissa befintliga undantag från momsreglerna, så kallade momsundantag. Medlemsländerna kan för närvarande tillämpa en reducerad skattesats på ned till 5 procent på två olika kategorier av produkter. Ett antal medlemsstater tillämpar även särskilda undantag för ännu lägre skattesatser.

Enligt kommissionens förslag skulle medlemsländerna kunna införa upp till fyra olika skattesatser under normalskattesatsen:

- två separata satser mellan 5 och 15 procent
- en sats mellan 0 och 5 procent

¹⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3443_sv.htm

¹⁹ [COM\(2017\) 566 final](#) Communication on the follow-up to the Action Plan on VAT Towards a single VAT area – Time to act.

²⁰ [COM\(2018\) 20 final](#) Proposal for a council directive amending Directive 2006/112/EC as regards rates of value added tax.

- en sats på 0 procent för varor som är momsbefriade

Den nuvarande förteckningen över varor och tjänster som man kan tillämpa reducerade momssatser på kommer att avskaffas och ersättas med en ny, negativ förteckning över produkter för vilka normalskattesatsen på 15 procent eller högre alltid ska tillämpas. Det gäller t.ex. vapen, alkoholhaltiga drycker, spelverksamhet och tobak. För att skydda de offentliga intäkterna måste medlemsländerna också säkerställa att den vägda genomsnittliga skattesatsen är minst 12 procent.

Röster om reducerade momssatser för bostäder

Housing Europe lämnade inom ramen för ett offentligt samråd om reformen av momssatserna ett yttrande²¹ som uttryckte stöd för kommissionens förslag att behålla möjligheten att tillämpa reducerade momssatser på vissa varor och tjänster, där bostäder inom ramen för socialpolitiken är en. Även **Regionkommittén** har i ett yttrande om en europeisk agenda för bostäder²² lyft fram att medlemsländerna bör få fortsätta att tillämpa en reducerad moms på tillhandahållande av bostäder inom ramen för socialpolitiken och på renovering av bostäder och byggnader i samband med åtgärder för stadsförnyelse. **SABO** uppmärksammade i nämnda samråd kommissionen på möjligheten att i mervärdesskattedirektivet införa en möjlighet för medlemsländerna att ta ut en reducerad moms på bostadshyror.²³ SABO välkomnade sedan kommissionens förslag, som innebär att det blir tillåtet att lägga en låg moms på bostadshyran. Förslaget gör det möjligt att sänka skattetrycket på hyresrätten, vilket innebär att det blir mer lönsamt att bygga nytt och bygga om skriver SABO.²⁴

SABO har tidigare uppmanat regeringen och riksdagen att ta till sig förslagen med hänsyn till de möjligheter som ligger i momsfrågan för att Sverige ska kunna öka byggtakten.

Enligt gällande momsregler i Direktiv 2006/112/EC Annex III har medlemsländerna en möjlighet att tillämpa reducerad moms på tillhandahållande av bostäder inom ramen för socialpolitiken.

²¹ <http://www.housingeurope.eu/resource-918/the-vat-treatment-of-the-social-housing-sector>

²² [Yttrande från Regionkommittén om ”En europeisk agenda för subventionerade bostäder”](#) COTER 1529/2017

²³ [SABO föreslår reducerad moms på hyra till EU](#), SABO, 4 december 2017.

²⁴ [Låg moms på bostadshyror kan bli verklighet](#), SABO, 19 januari 2018.

Konkurrens- och statsstödsregler

Blir det någon översyn av SGEI-beslutet från 2012?

Enligt kommissionens beslut 2012/21/EU²⁵ som reglerar statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster ska en översyn ske fem år efter ikraftträdandet, dvs. under 2017. Flera europeiska bostadsorganisationer har varit aktiva för att lyfta frågor som exempelvis rör SGEI²⁶-regelverkets inverkan på bostadssektorn inför denna förestående översyn. En översyn har dock ännu inte initierats av kommissionen. När ansvarige kommissionär Margrethe Vestager fick en fråga om översynen i en parlamentsfråga²⁷ gav hon inget svar på när översynen ska ske.

Vestager uttalar sig om statsstöd till social housing

Däremot gav Vestager ett annat svar som lyfts upp som betydelsefullt av europeiska bostadsorganisationer, nämligen att social blandning och social sammanhållning är att anse som accepterade politiska mål för vilka statsstöd kan beviljas enligt nämnda SGEI-beslut från 2012²⁸.

Parlamentsfrågan som ställdes till Vestager kopplar an till ”det holländska fallet”²⁹; ett rättsfall som grundas på ett kommissionsbeslut från 2009, som bland annat ledde fram till att inkomstgränser infördes inom holländsk social housing. Vestagers svar tolkas som att strikta inkomstgränser inte nödvändigtvis behöver vara styrande när social housing ska definieras, utan att också mål om att skapa eller bibehålla socialt blandade bostadsområden kan avgöra vad som bedöms vara av allmänt intresse. Vestagers uttalande ses som en bekräftelse på att medlemsländerna har ett relativt stort utrymme att definiera social housing som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Vestager poängterar att omfattning och organisering av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse varierar kraftigt mellan medlemsländerna, beroende på historia, ekonomiska och sociala förutsättningar och den kultur som finns i förhållande till offentlig intervention.

²⁵ K(2011)9380.

²⁶ SGEI=Services of General Interest = Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

²⁷ questions from the Dutch Member of Parliament agnes Jongerius (S&D/PvdA) E-001712/2017.

²⁸ ”Social mixity and social cohesion are also acceptable public policy objectives for which State aid may be granted under the 2012 SGEI Decision.”

²⁹ C(2009)9963 final samt ärende C-414/15P. Se även Boverkets tidigare rapporter i serien EU och bostadspolitiken för utförligare beskrivning.

Almuniapaketet kom 2012 och består av fyra dokument från kommissionen som tillsammans ska underlätta tillämpningen av statsstödsreglerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (**SGEI**).

De fyra dokumentens beteckningar är:
K(2011) 9380
K(2011) 9404
K(2011) 9406
Förordning (EU) nr 360/2012.

Vestager har tidigare gett uttryck för medlemsländernas stora utrymme att definiera, organisera och finansiera social housing. I ett svar på ett brev från **Housing Europe**³⁰ beskriver hon kommissionens roll. Kommissionen ska kontrollera så att medlemsländerna inte gör några uppenbara fel när social housing definieras som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och att grundförutsättningarna för statsstöd är uppfyllda.

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén är ett rådgivande EU-organ som yttrar sig över förslag till nya EU-regler. Kommittén har 350 ledamöter och ska representera arbetsgivare, arbetstagare och övriga intressegrupper.

EESK:s yttrande om SGEI-beslutet från 2012

Även Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) lyfter behovet av vägledning kring SGEI-regelverket och menar att kommissionen behöver ta ställning till behovet av en eventuell uppdatering och justering av Almuniapaketet. Detta framgår av ett egeninitierat yttrande som antogs i juli.³¹ EESK uttrycker en oro för att osäkerhet och kostnader förknippade med att uppfylla regelverket skapar barriärer som hindrar främst regionala och lokala aktörer från att fullt ut implementera de möjligheter som erbjuds inom ramen för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Regionkommittén³² lade i oktober 2016 fram ett liknande yttrande om statsstöd och om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (SGEI).³³

Rapport om medlemsländernas tillämpning av SGEI-beslutet

EESK:s yttrande baseras på en studie³⁴ som har tagits fram på uppdrag av EESK och som visar hur SGEI-beslutet har tillämpats i medlemsländerna. Utöver en förteckning över de uppgifter som medlemsländerna har rapporterat in kan man bland annat läsa om potentiella svårigheter kopplat till SGEI-regelverket. Här lyfts gränsdragningen gentemot medlemsländernas kompetens och utrymme att definiera målgruppen för subventionerade bostäder.

³⁰ <http://www.housingeurope.eu/resource-657/better-eu-rules-for-better-services-of-general-interest-in-housing>

³¹ [TEN/605](#) Application of state aid rules for compensating the provision of services of general economic interest (Decision 2012/21/UE and Community Framework).

³² Regionkommittén är ett rådgivande EU-organ som företräder regioner och kommuner i EU.

³³ [Regionkommittén, Yttrande](#), Statligt stöd och tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

³⁴ [EESC, studie](#), Review of Member States reports on the implementation of the European Commission Decision on the provision of State aid to the provision of services of general economic interest (2017).

”Holländska fallet” prövas igen

Boverket har i tidigare rapporter i serien ”EU och bostadspolitiken” följt ett EU-rättsfall³⁵ som knyter an till utformningen av den holländska social housing-sektorn. Under våren 2017 kom beskedet att EU-domstolen väljer att upphäva Europeiska unionens tribunals beslut och att återförvisa målet till Tribunalen för en ny prövning. Det får antas att den förnyade prövningen hos Tribunalen kommer att avse frågan om kommissionen haft befogenhet att fastställa om det ursprungliga holländska stödsystemet var förenligt med den inre marknaden eller inte från början. Om det var så kan man anta att regelverket inte hade behövt ändras på grund av EU-rätten. Se ”EU och bostadspolitiken 2016” för en utförlig beskrivning av tureterna i ärendet.

Inget nytt i ”franska fallet”

Vad gäller det så kallade ”franska fallet”, ett annat ärende som rör tillämpningen av statstödsreglerna inom bostadssektorn³⁶, så har det inte hänt så mycket sedan en organisation för privata fastighetsägare³⁷ i Frankrike år 2012 anmälde den franska staten, och i förlängningen det franska systemet för sociala bostäder³⁸, för snedvridande konkurrens till följd av felaktig tillämpning av statsstödsreglerna. Att det tar tid kan ha att göra med att kommissionen avvaktar till dess att ”det holländska fallet” blir slutligt avgjort. En forskare³⁹ på området har i en skrift⁴⁰ spekulerat i en förändrad hållning från kommissionens sida sedan the ”det holländska fallet” visat sig långlivat. Forskaren Brice Daniel skriver att ”Sedan 2009, och dess⁴¹ beslut i *the Dutch case*, så verkar kommissionen inta en mera försiktig inställning till sådana frågor, vilket märks i dess motvilighet att fatta beslut i *the French case*.”⁴² Han levererar även en mera långtgående spekulation kring hur kommissionen försöker navigera i frågor kring medlemsländernas hantering av bostadspolitiken. ”Med uppmärksamheten riktad på att undvika att komma med kritik verkar kommissionen istället adressera dessa frågor, fortfarande med samma marknadsanpassning på agendan, men med mindre polariserande styrning, fö-

³⁵ Europeiska unionens tribunals beslut av den 12 maj 2015, Stichting Woonlinie m.fl./kommissionen.

³⁶ Ärendenumret hos kommissionen är SA34751(2012/CP).

³⁷ UNPI Union Nationale de la Propriété Immobilière.

³⁸ HLM Habitation à Loyer Modéré.

³⁹ Brice Daniel på universitetet i Rennes.

⁴⁰ The europeanization of French, Swedish and Dutch social housing policies: between path dependency and instrumentalization of EU state aid norms.

⁴¹ Kommissionens (Boverkets anm.).

⁴² Since 2009, and its decision on the Dutch case, the Commission seems to be taking a more cautionary approach on those issues as shown by its reluctance to issue a decision on the French case.

reträdesvis genom att använda de landsspecifika rekommendationerna som utarbetas varje år i samband med den europeiska planeringsterminen och granskningen av de nationella budgetarna.⁴³ I årets⁴⁴ rekommendationer till Sverige och Nederländerna inom den europeiska planeringsterminen kan noteras att kommissionen efterfrågar en utfasning av hyresregleringen i Sverige, och en snabbare försäljning av de bostäder inom holländska *wocos*⁴⁵ som inte faller inom ramen för bostäder för de mer utsatta. Boverket står inte nödvändigtvis bakom dessa spekulationer men anser dem inte vara utan intresse.

Parlamentsfråga om statsstöd inom bostadsektorn

I en parlamentsfråga⁴⁶ adresserad till kommissionen har vissa planer som den irländska regeringen har avseende "*social och affordable housing*" ifrågasatts. Frågan handlar om en situation där ett statligt organ⁴⁷, som när det inrättades fick kommissionens godkännande i enlighet med statsstödsbestämmelserna, kan ges en ny roll för att få fram sociala och prismissigt överkomliga bostäder på den irländska bostadsmarknaden. Frågeställaren⁴⁸ undrar om det innebär att EU:s konkurrensregler blir tillämpliga och om kommission skulle komma att undersöka överensstämmelsen med EU:s statsstödsregler om det nationella organet gavs en sådan ny roll.

I sitt svar anger Vestager (kommissionär för konkurrensfrågor) att finansiering av Social housing kan utgöra statsstöd men att det är möjligt för medlemsländer att utfärda sådant stöd utan föregående bemyndigande från kommissionen och till obegränsade belopp, förutsatt att EU:s regelverk följs⁴⁹. Frågan om ett statligt organs nya roll besvaras inte då den framstår som hypotetisk⁵⁰.

⁴³ Mindful of not being to blame, the Commission seems to be addressing those questions, still with the same marketization agenda, but through a less polarizing instrumentation, most notably through the Country specific recommendations that it is drafting every year in the context of the European semester on national budgets.

⁴⁴ 2017 års rekommendationer inom europeiska planeringsterminen (Boverkets anm.).

⁴⁵ Holländsk social housing (Boverkets anm.).

⁴⁶ Parlamentsfråga P-005824-17.

⁴⁷ National Asset Management Agency (NAMA).

⁴⁸ Brian Hayes (PPE).

⁴⁹ Bland annat. artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och kommissionens beslut 2012/21/EU från den 11 januari 2012.

⁵⁰ "The Commission cannot speculate as to whether there is a need to re-examine the re-purposing of the National Asset Management Agency (NAMA) as that re-purposing is hypothetical at this stage."

Regional- och urbanpolitik

Regional- och urbanpolitiken är inriktad på EU:s regioner och städer. Den ska främja den ekonomiska tillväxten och höja livskvaliteten genom strategiska investeringar. EU:s regionalpolitik refereras ofta till som ”sammanhållningspolitiken”. Den har en aktiv, solidarisk verksamhet genom att koncentrera stöd till de mindre gynnade regionerna, för att minska de sociala, ekonomiska och territoriella klyftorna mellan regionerna i EU. De europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) är de främsta verktygen för att förverkliga sammanhållningspolitiken och EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi, Europa 2020. Sedan 2016 har EU även ett samlat initiativ för städer i EU:s urbana agenda.

Ny sammanhållningspolitik utformas

Nu är arbetet med att utforma sammanhållningspolitiken efter år 2020 i full gång. I juni samlade kommissionens stora sammanhållningsforum (*Cohesion Forum*) företrädare för europeiska institutioner och nationella regeringar, regionala och lokala representanter, ekonomiska och sociala partners, icke-statliga organisationer och akademiker till vad som beskrivs som startskottet för diskussionen om sammanhållningspolitiken efter 2020. Under hösten lade kommissionen fram den sjunde sammanhållningsrapporten, som sätter ramen för sammanhållningspolitiken efter 2020, och i början av 2018 öppnas ett offentligt samråd om sammanhållningsrapporten och EU:s framtidsdiskussioner. I slutet av maj förväntas kommissionen lägga fram ett förslag till långtidsbudget och i juni/juli (eventuellt i september) förväntas ett förordningsförslag för sammanhållningspolitiken. Den 8 juni arrangerar det bulgariska ordförandeskapet en högnivåkonferens “*EU Cohesion policy: post 2020 perspectives for convergence and sustainable regions*” i Sofia. Klart är att Brexit kommer att medföra ett tapp på cirka 120-150 miljarder kronor per år och hårda budgetprioriteringar i EU:s nästa långtidsbudget, vilket kommer att påverka sammanhållningspolitiken i nästa period. Sammanhållningspolitiken motsvarar idag ungefär en tredjedel av EU:s totala budget.

Sjunde sammanhållningsrapporten

EU:s sammanhållningsrapport beskriver den ekonomiska, sociala och territoriella utvecklingen inom EU och är ett underlag för diskussion om EU:s sammanhållningspolitik. Den senaste rapporten⁵¹, som publicerades

⁵¹[COM\(2017\)583 final Min region, mitt Europa, vår framtid](#). Sjunde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.

i oktober, visar bland annat att de regionala skillnaderna minskar igen, främst beroende på att regioner i de östliga medlemsländerna har närmat sig EU-nivån. Rapporten lyfter även fram att det år 2015 för första gången var fler som dog än som föddes inom EU, vilket innebär att migrationen och mobiliteten spelar en allt större roll för befolkningsutvecklingen. Två av tre EU-invånare bor i dag i en avfolkningsregion. Det framgår även att sysselsättningen är högre än någonsin, men att det är osannolikt att målet om 75 procents sysselsättning, som ställs upp i Europa2020-strategin, nås till 2020. Rapporten visar även att ökade investeringar behövs för att klimatmålen ska nås till 2030.

En pågående diskussion är hur och var EU-medlen ska satsas efter år 2020. Det är troligt att huvudsakligt fokus blir på mindre utvecklade regioner och gränsregioner, men även områden som genomgår industriell omställning, landsbygdsområden, regioner i yttersta randområden, områden med hög arbetslöshet och utanförskap i storstadsområden lyfts fram. Enligt kommissionen bör den framtida sammanhållningspolitiken inriktas på att fortsätta minska klyftor, främja investeringar i EU:s prioriteringar och tackla nya utmaningar. Ett utvecklat territoriellt samarbete är ett troligt vägval för den framtida sammanhållningspolitiken. Vad gäller EU:s fonder talas bland annat om radikal förenkling, bättre komplementaritet, en gemensam regelbok, snabbare genomförande och högre nationell medfinansiering.

Sammanhållningsrapporten diskuterades vid Allmänna rådets möte i november och i början av 2018 öppnar kommissionen upp ett offentligt samråd.

[Länk till rapporten och mer information](#)

Meddelande om stärkt sammanhållning i gränsregioner

I september lade kommissionen fram ett meddelande om att stärka tillväxt och sammanhållning i EU:s gränsområden.⁵² Rapporten pekar på problematik i just gränsområden och ger en översikt över gränshinder som har identifierats i gränsregionerna, liksom goda exempel på hur de kan övervinnas. Gränsregionerna beskrivs som områden där den europeiska integrationsprocessen bör kunna ge mest påtagliga positiva effekter. Stora delar av Sverige är markerade, som Skåne med gräns mot Danmark, och de svenska gränstrakterna mot Norge och Finland. Kommissionen listar en handlingsplan i tio punkter, som att stödja sysselsättning över gränserna, att underlätta tillgänglighet över gränserna med fokus på transporter och att skapa bättre förutsättningar för gränsöverskridande

⁵² [COM\(2017\) 534 final Att stärka tillväxt och sammanhållning i EU:s gränsområden](#)

samarbete. Varje punkt åtföljs av ett eller flera åtgärdsförslag. En ”kontaktpunkt för gränserna” kommer att bildas inom kommissionen för att stödja genomförandet av de åtgärder som föreslås.

Ännu tydligare fokus på stadsutveckling?

Under innevarande period 2014–2020 har fem procent av Regionalfondens medel varit öronmärkta för stadsutveckling. Under perioden investerar Regionalfonden nära en miljard i städer och av dem hanteras 150 miljoner direkt av städer. Regionalfonden finansierar även **Urban Innovative Actions** med en budget på 371 miljoner euro under 2015–2020 för att stödja städer att prova nya lösningar för urban utveckling. Det finns även ytterligare finansieringsmöjligheter för städer, som **Horizon 2020** som har investerat runt 1,5 miljarder euro på urbanforskning under perioden 2014–2017.

Horizon 2020 är EU:s ramprogram för forskning och innovation under åren 2014–2020 med en total budget på nära 80 miljarder euro.

Nu pågår förberedelsearbetet med EU:s nästa ramprogram för forskning och innovation, **FP9**, som ska ta vid efter Horizon 2020, år 2021. I juli 2017 lade en högnivågrupp fram en rapport - *Lab, Fab, App – Investing in the European future we want* - med en vision och rekommendationer för FP9. Under sommaren 2018 väntas ett färdigt förslag om FP9 från EU-kommissionen.

Partnerskapet för Fattigdom i städer inom EU:s urbana agenda har lagt fram ett förslag som syftar till förbättrade möjligheter för stadsutvecklingsprojekt och utvecklingsprojekt i utsatta bostadsområden. Bland annat föreslås ett nytt *urbant tematiskt målområde* (Urban Territorial Objective) i sammanhållningspolitikens nästa period och *lokala pakter* som ska stödja ett integrerat tillvägagångssätt. Ett mer flexibelt system efterfrågas, som bättre kan samla olika nivåer och fonder och ge möjlighet att blanda fysiska och sociala insatser. Partnerskapet vill även att mer fondmedel ska kanaliseras till stadsutveckling. Partnerskapet förespråkar att en högre andel av regionalfonden ska öronmärkas för stadsutveckling, liksom att även fondmedel inom Socialfonden ska öronmärkas för detta ändamål. Den föreslagna ansatsen med ett urbant tema och lokala pakter ska provas i ett pilotprojekt inom ramen för URBACT⁵³.

Regionkommittén framhåller i ett yttrande⁵⁴ att investeringar i bostäder ska vara stödberättigade inom ramen för sammanhållningspolitiken efter 2020 för att bättre svara mot mångfalden av lokala behov (energi, stadsplanering, migranter, utestängning osv.) samtidigt som möjligheten att finansiera energieffektivitetsrenovering och tillgång till bostäder för marginaliserade grupper och stadsförnyelse kvarstår. Detta ses som en del av ett övergripande tillvägagångssätt där bostadsinvesteringar samfinansieras inom ramen för sammanhållningspolitiken, och ett viktigt instrument i en övergripande strategi inom den offentliga bostadspolitiken.

⁵³ Program för utbyte och lärande inom integrerad hållbar stadsutveckling i Europa.

⁵⁴ COTER V1-025 Yttrande från Regionkommittén [Mot en europeisk agenda för bostäder](#)

EU:s urbana agenda ska stärka den urbana dimensionen i EU:s politik genom att bilda partnerskap mellan EU, nationella, regionala och lokala myndigheter och intressenter. Tillsammans utvecklas handlingsplaner för att:

- få igenom bättre lagstiftning
- förbättra finansieringsprogrammen
- öka kunskapsutbytet

Partnerskap driver den urbana agendan framåt

I november publicerade kommissionen en rapport⁵⁵ som beskriver den initiala implementeringen av EU:s urbana agenda och de första preliminära resultaten fram till oktober 2017. En utvärdering planeras av kommissionen till slutet av 2019. I rapporten beskrivs metod, genomslag i lagstiftning och preliminära förslag för att utveckla bättre lagstiftning, bättre finansiering och bättre kunskap med koppling till frågor som berör städer. Förslagen har presenterats i de utkast till handlingsplaner som har tagits fram inom den urbana agendans partnerskap.

Under 2017 har de fyra pilotpartnerskapen⁵⁶ lagt fram utkast till handlingsplaner för samråd och därefter har tre av dem presenterat sina färdiga handlingsplaner. Det rör sig om partnerskapen för Fattigdom i städer, Integration av migranter och flyktingar och Luftkvalitet. Handlingsplaner för de återstående partnerskapen förväntas under 2018. Först ut med utkast till handlingsplaner för samråd bland de partnerskap som inrättades i fas två blev partnerskapen för Digitalisering, Cirkulär ekonomi och Rörlighet i städer. Konsultationen är öppen till och med 16 mars.

[Länk till den urbana agendans webbplats](#)

[Länk till mer information om konsultationen och handlingsplanerna](#)

12 partnerskap för 12 teman

Den urbana agendans teman är följande:

1. integration av migranter och flyktingar
2. luftkvalitet
3. fattigdom i städer
4. bostäder
5. cirkulär ekonomi
6. sysselsättning och kompetens i den lokala ekonomin
7. klimatanpassning (inklusive gröna infrastrukturlösningar)
8. energiomställning
9. hållbar markanvändning och naturbaserade lösningar
10. rörlighet i städer
11. digitalisering
12. innovativ och ansvarsfull offentlig upphandling.

⁵⁵ [COM\(2017\) 657 final](#) Report from the Commission to the Council on the urban Agenda for the EU.

⁵⁶ Partnerskapen för bostäder, integration av migranter och flyktingar, fattigdom i städer samt luftkvalitet. De här partnerskapen inrättades i en första av tre faser. Därefter har nya partnerskap sjösatts i ytterligare två faser, varav den senaste var i juni 2017.

Partnerskap för bostäder fokuserar på statsstöd

Partnerskapet för *Bostäder* var ett av fyra pilotpartnerskap, som blev operativa redan i december 2015. Partnerskapet för bostäder fokuserar på frågor kopplat till *affordable housing*⁵⁷, statsstödsregler och generell bostadspolitik, vilket bland annat omfattar fysisk planering, renovering och energieffektivisering, hyressättning och stöd för svaga grupper på hyresmarknaden. En fråga som lyfts är hur fysisk planering kan bidra till att få fram (billig) mark för *affordable housing*. Särskild fokus kommer även att läggas på flerbostadshus och förutsättningarna för de renoveringar som behöver genomföras. Under sommaren hölls ett offentligt samråd om partnerskapets utkast till handlingsplan. Partnerskapet har under året presenterat sin första leverans; en vägledning om statsstöd och en verktygslåda för *affordable housing*. Dessa båda produkter ska svara upp mot den urbana agendans mål om *bättre lagstiftning* respektive *bättre kunskap*. En leverans som kopplar an till agendans mål om *bättre finansiering* kommer i ett senare skede. På partnerskapets åttonde möte, som hölls i Glasgow i november, låg fokus på finansieringslösningar för *affordable housing*. Bland annat diskuterades möjligheterna att använda EU:s fonder för att stödja renoveringsprojekt.

Behovet av *bättre lagstiftning* betonas i ett bakgrundspapper till det offentliga samrådet. Här beskrivs hur EU:s regelverk beträffande statsstöd och stöd till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse skapar en osäkerhet kring hur statligt stöd kan användas i bostadssektorn och att förtydliganden och vägledning behövs. Vägledningsdokumentet som partnerskapet för bostäder har tagit fram listar legala möjligheter att använda sig av statligt stöd för *social* och *affordable housing* och urbana utvecklingsprojekt, liksom andra praktiska möjligheter att främja investeringar som tillgodoser behovet av *affordable housing* eller överkomliga bostäder. I vägledningsdokumentet lyfts även behovet av ytterligare vägledning för att främja renovering och energieffektivisering i flerbostadshus. En kunskapsuppbyggande workshop kommer att anordnas under 2018 med det tudelade syftet att dels bygga upp städernas kunskap om möjligheter att använda statligt stöd för att förbättra bostadssituationen i städerna och dels att bygga upp EU-institutionernas kunskap om städernas behov. Workshopen är även tänkt att ge input till en högnivådiskussion om statligt stöd kopplat till *social* och *affordable housing*. Enligt bakgrundspappret kommer partnerskapet även att verka för att kommissionen bring-

⁵⁷ Översätts till överkomliga bostäder och syftar på prisrimliga bostäder eller bostäder med rimlig hyra.

ar klarhet i formuleringen i SGEI-beslutet från 2012, som säger att stöd till socialt subventionerade bostäder endast slipper kravet på förhandsanmälan till EU i det fall bostäderna vänder sig till missgynnade medborgare eller socialt utsatta grupper, som på grund av bristande betalningsförmåga inte kan skaffa sig en bostad på marknadsvillkor. Partnerskapet vill se en större flexibilitet i definitionen, om stödet t.ex. syftar till att tillgodose mål som social blandning eller social sammanhållning.

Bättre kunskap stimuleras genom en databas som samlar och presenterar goda europeiska exempel med bäring på *affordable housing*. Här återfinns i nuläget 35 projekt, bland annat SABO:s kombohus. De praktiska exemplen är tänkta att kompletteras med en bostadspolitisk verktygslåda, eller en uppsättning riktlinjer, som ett stöd främst för praktiker i städer, men också för lagstiftare och politiker, för att på policynivå arbeta för ett ökat utbud av *social* och *affordable housing*. Riktlinjerna kopplar an till FN:s Charter on Sustainable Housing⁵⁸ och rekommendationer som tagits fram inom ERHIN (European Responsible Housing Initiative)⁵⁹.

[Länk till databasen Affordable housing in cities](#)

Partnerskap för fattigdom i städer fokuserar på utsatta områden

Partnerskapet för *Fattigdom i städer* har valt att prioritera barnfattigdom, renovering/omvandling av utsatta bostadsområden, hemlöshet och romsk inkludering. Det övergripande målet är att minska fattigdom och förbättra inkluderingen av människor som lever, eller löper risk att hamna, i fattigdom i utsatta bostadsområden. Partnerskapet har valt att integrera två olika förhållningssätt som utgångspunkt för sina diskussioner och förslag; en rumslig dimension där fattigdom manifesteras i specifika geografiska områden och en mänsklig dimension där fattigdom kan hänföras till vissa sårbara grupper. Inom partnerskapets har det tagits fram 12 åtgärdsförslag som kopplar an till de fyra prioriteringarna. De beskrivs i handlingsplanen som presenterades i februari 2018⁶⁰. Här märks bland annat följande:

- Sammanhållningspolitiken med sina fonder behöver i nästa period utformas så att urbana utvecklingsprojekt, som är komplexa till sin natur, gynnas bättre än i nuvarande period. Partnerskapet föreslår ramanslag och instrument⁶¹ som ska stärka urbana myndigheters möjlig-

⁵⁸ <http://www.unece.org/housing/charter.html>

⁵⁹ <http://www.responsiblehousing.eu/en/>

⁶⁰ [Urban Poverty Partnership Final Action Plan 2018](#)

⁶¹ Action 6: Urban Territorial Objective and Action 7: Local Pact.s

heter att bekämpa fattigdom och lyfta fram utmaningar kopplade till utsatta områden och sårbara grupper som prioriterade frågor. Specifika frågor som partnerskapet tittar på kopplat till sammanhållningspolitiken är också hur EU:s fonder kan användas för att motverka hemlöshet och om EU ska villkora fondmedel genom att ställa krav på städerna, exempelvis kopplat till integration av romer. Städer som uppfyller kraven föreslås ges större inflytande över medlen och hur de kan användas.

- Romsk inkludering bör främjas med integrerade strategier över myndighetsnivåer och sakområden. Partnerskapet föreslår ett integrerat ramverk för romsk inkludering som säkerställer flernivåsamarbete.
- EU och medlemsländerna bör stärka sina åtaganden för att bekämpa hemlöshet, genom ett formellt ramverk som kopplar an till FN:s utvecklingsmål om fattigdom.
- EU och medlemsländerna bör stärka sina åtaganden för att bekämpa barnfattigdom, genom strukturerad övervakning, ökade investeringar och ett direktiv som säkerställer barns rättigheter.
- Partnerskapet ser ett behov av strategier för att motverka segregation. Motverkande av segregation föreslås bli en prioritet som bland annat ska genomsyra styrningen av hur EU-medel används på nationell nivå.
- Partnerskapet ser ett behov av att harmonisera statistik och samla in och åskådliggöra data i syfte att identifiera, mäta, övervaka och utvärdera fattigdom i städer, bland annat med fokus på utsatta områden, hemlöshet och romer.

Partnerskap för integration av migranter och flyktingar ska rusta städerna för ett bättre mottagande

Partnerskapet för Integration av migranter och flyktingar har som mål att hantera integration av invandrare och flyktingar och fokuserar på fem teman: bostäder, gemenskapsuppbyggnad och mottagande, utbildning, arbete och det övergripande temat utsatta grupper. Det övergripande målet är att utifrån städernas utmaningar och behov bättre hantera integrationen av migranter och flyktingar på den lokala nivån.

Partnerskapet har tagit fram åtta åtgärdsförslag som presenteras i partnerskapets handlingsplan som lades fram i slutet av november.⁶²

⁶² [Action Plan Partnership on Inclusion of migrants and refugees](#)

Inom ramen för *bättre finansiering* vill partnerskapet bland annat verka för att sammanhållningspolitiken efter 2020 bättre ska möta integrationsutmaningarna i städerna. En tanke är att städerna ska ha mer direkt tillgång till EU-medel för detta ändamål. En övergripande integrationsfond med direkttillgång för städer och lokala myndigheter är ett förslag som diskuteras. Partnerskapet planerar att lägga fram en rekommendation om städernas tillgång till EU-finansiering för integrationsinsatser i april 2018.

Bättre lagstiftning fokuserar bland annat på utmaningen med ensamkommande flyktingbarn, vars rättigheter behöver skyddas och förstärkas. Partnerskapet uppmärksammar även problematik kopplad till segregation i skolorna, som ofta beror på segregation i boendet. Partnerskapet vill implementera pilotprojekt i två städer i syfte att motverka segregation, i ett första steg för att eventuellt föreslå relevanta ändringar i lagstiftning.

Bättre kunskap ska bland annat uppnås med vässat erfarenhets- och kunskapsutbyte för lokala praktiker. För att försäkra sig om ett utökat samarbete mellan olika nivåer ska nationella myndigheter och beslutsfattare också innefattas. Även migranter och flyktingar ska involveras i utformandet av politiken. I början av januari 2018 sjsätts till exempel en **Migrant Advisory Board**, som ska fungera som ett rådgivande organ för partnerskapet och städerna när de utformar sina policies. Partnerskapet föreslår också en **Urban Academy on Integration Strategies** som ska ge en överblick över alla olika initiativ inom integrationsområdet och säkerställa ett samlat och långsiktigt fokus, där de bästa lösningarna används effektivt och gör mest nytta. *Bättre kunskap* ska även uppnås med hjälp av bättre data, dialog, kunskapsutbyte, spridning av goda exempel och en verktygslåda för evidensbaserad lokal integrationspolitik.

Så arbetar partnerskapen

Arbetet för att ta fram handlingsplanen sker i fem generella steg:

- **Inventering:** Det första steget är att se över pågående och redan genomförda arbeten inom partnerskapets område. Utifrån detta ska gruppen avgränsa arbetet och undersöka vilka möjligheter som finns för samarbete, finansiering och expertkunskaper.
- **Förberedande åtgärder:** Partnerskapet ska därefter analysera vilka utmaningar och möjligheter som handlingsplanen borde fokusera på. Det ska mynna ut i en lista på förberedande åtgärder.

- **Definiera mål och lösningar:** Här enas man om en handlingsplan med åtgärder för ett förbättrat regelverk, effektivare finansiering och ökat kunskapsutbyte. Det bör ske inom de första 6–12 månaderna.
- **Implementering av handlingsplanen:** Handlingsplanen implementeras och samordnas med partner och andra intresserade aktörer, till exempel andra medlemsstater och städer.
- **Utvärdering:** Resultaten av partnerskapet presenteras efter tre år. Arbetet utvärderas och eventuella förslag lämnas för arbetet framöver.

Urban Data Platform

För en bättre kunskapsbas och möjliggörande av kunskapsutbyte har kommissionen förbättrat tillgång till data genom en **Urban Data Platform**. Här samlas för första gången Eurostatstatistik över viktiga utmaningar i städerna.

[Länk till Urban Data Platform](#)

Mer ska hanteras på regional och lokal nivå

I november inrättade kommissionsordförande Juncker en arbetsgrupp som ska titta på frågor kopplat till subsidiaritet och proportionalitet och att ”göra mindre men göra det effektivare⁶³”. Gruppen ska senast den 15 juli 2018 lämna en rapport med rekommendationer om hur man ska tillämpa subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna bättre. Den ska identifiera politikområden där arbetet kan delegeras eller slutgiltigt lämnas till medlemsstaterna, men också komma fram till hur man ska göra för att öka regionala och lokala myndigheters deltagande i beslutsfattande och genomförande av EU:s politik.

[Länk till pressmeddelande om inrättandet av arbetsgruppen](#)

Konferenser för städer

Den europeiska veckan för regioner och städer

Den årliga konferensen **European week of regions and cities** (tidigare benämnd som Open Days) samlade nära 6 000 deltagare och 800 talare i Bryssel i oktober 2017. Konferensen, som arrangeras av Regionkommittén, hade rubriken ”*Regions and Cities working for a better future*”, och beskrevs som en möjlighet för EU:s regioner och städer att spela in till EU:s pågående framtidsdiskussion, bland annat utifrån underlag som den

⁶³ Vilket kopplar an till ett av scenarierna i EU:s framtidsdiskussion.

sjunde sammanhållningsrapporten och EU:s kommande långtidsbudget. 137 workshops och seminarier hölls under följande tre teman:

- **#LocalResilience.** Seminarierna under detta tema handlade bland annat om globaliseringens ekonomiska och sociala effekter.
- **#TakeAction.** Workshops under detta tema tog upp resultaten av sammanhållningspolitiken och sammanhållningspolitiken under de kommande 5-10 åren, liksom regioners och städers bidrag till det europeiska projektet.
- **#SharingKnowledge.** Deltagarna fick möjlighet att utbyta erfarenheter från projekt som finansieras under den pågående strukturfondsperioden. Fokus låg bland annat på möjligheter att förenkla och minska den administrativa bördan och att förstärka institutioner och bygga upp administrativ kapacitet.

Dokumentation från den Europeiska veckan för städer och regioner finns på konferensens webbplats. En sammanhållande rapport är också att vänta under 2018. Nästa konferens arrangeras i Bryssel mellan den 8 och 12 oktober 2018.

Agenda 2030 är FN:s utvecklingsagenda som består av 17 globala mål med sammanlagt 169 delmål för hållbar utveckling.

Den nya urbana agendan antogs vid FN:s Habitat III konferens i Quito, Ecuador i oktober 2016. Agendan uttrycker en vision för hållbara städer och är tänkt att fungera som en guide för nationell och lokal politik för städers utveckling och tillväxt fram till år 2036.

Urban Innovative Actions främjar innovativa åtgärder i städer och går även under namnet *The Urban Lab of Europe*. Den totala budgeten för programmet är 371 miljoner euro för perioden 2015–2020.

Utlysningarna är kopplade till EU:s urbana agenda och vänder sig till städer med fler än 50 000 invånare.

[Länk till konferensens webbplats](#)

Cities Forum

I november arrangerades det tredje CITIES Forum, den här gången i Rotterdam. Under två dagar debatterades EU:s urbana agenda och sammanhållningspolitikens urbana dimension, liksom de urbana utmaningarna inom Agenda 2030 och Den nya urbana agendan. Den urbana agendans partnerskap arrangerade ett flertal seminarier för att presentera och diskutera sitt arbete, kommissionen presenterade sin första rapport om EU:s urbana agenda, och sjösatte en ny investeringsplattform, **URBIS**, som har tagits fram tillsammans med Europeiska Investeringsbanken och som ska stödja städerna att stärka sin investeringskapacitet.

[Länk till dokumentation från CITIES Forum](#)

Nyheter inom finansiering till städer m.m.

Tredje utlysningen inom Urban Innovative Actions

Under våren 2018 pågår den tredje ansökningsomgången för kommissionens program Urban Innovative Actions som ska främja innovativa åtgärder i stadsområden. Utlysningen är öppen till och med mars 2018 och

fokuserar på fyra områden med koppling till EU:s urbana agenda: klimat- anpassning, luftkvalitet, bostäder samt sysselsättning och kompetens i den lokala ekonomin. Denna omgång omfattar 80–100 miljoner euro.

[Länk till utlysningen på Urban Innovative Actions webbplats](#)

URBACT är ett interregion- alt EU-program för utbyte och lärande inom integre- rad hållbar stadsutveckling.

21 URBACT-nätverk har beviljats, bland annat ingår Gävle, Stockholm och Sö- dertälje. Tillväxtverket är nationell kontaktpunkt i Sverige.

Överföringsnätverk för goda stadsutvecklingsexempel

Under 2017 har **URBACT** lanserat 97 goda exempel (*Good Practice City*) på integrerad, hållbar stadutveckling⁶⁴. De täcker in en mängd om- råden; som klimatanpassning, transportplanering, integration av migran- ter och digital innovation. Runt 10 projekt är rena bostadsprojekt, men i inte mindre än 56 av 97 projekt är ”bostad” ett nyckelord, vilket lyfts fram som ett tecken på hur högt bostadsfrågor ligger på europeiska stä- ders agenda⁶⁵. I Sverige har Umeå, Göteborg och Trelleborg utsetts till Good Practice City av URBACT. De städer som har utsetts till Good Practice City har under hösten haft möjligheten att söka stöd för att bilda ”överföringsnätverk” för goda exempel. I april kommer de utsedda över- föringsnätverken att presenteras.

Housing for all är ett initiativ inom vilket tre så kallade ”Good Practices Cities”; spanska Barcelona, polska Poznan och bulgariska Dupnitsa sam- lar sina erfarenheter av att arbeta med sociala, miljömässiga och fysiska aspekter av bostadspolitiken. Barcelona har arbetat aktivt för att före- bygga vräkningar, medan Poznan och Dupnitsa har utvecklat strategier och program för affordable housing.

[Länk till mer information](#)

Fonden för strategiska investeringar (EFSI) är det centrala verktyget för **Investeringsplanen för Europa**, en plan för att under en treårsperiod mobilisera minst 315 mil- jarder euro till investe- ringar inom strategiska områden som infrastrukt- ur, forskning och inno- vation, förnyelsebar energi och energieffekti- viseringar.

EFSI 2.0 är antagen

Den **Europeiska fonden för strategiska investeringar** (EFSI) har varit igång sedan 2015. Fonden har bland annat finansierat energirenoveringar i Frankrike, affordable housing i Polen och nya kontorslokaler med låg energianvändning i Sverige. Hållbar energi och energieffektivisering spelar en viktig roll i EFSI (motsvarande 32 procent av investeringsmedlen), men det är även möjligt att investera i urbana utvecklingsprojekt och social infrastruktur. I juni 2017 låg utnyttjandegraden för social infrastruktur emellertid bara på 4 procent av den totala EFSI-budgeten. Merparten gick då till affordable housing-

⁶⁴ <http://urbact.eu/good-practices/home>

⁶⁵ <http://urbact.eu/housing-all-experiences-urbact-cities-affordable-housing>

projekt. I december 2017 kom en rapport⁶⁶ från en högnivågrupp för social infrastruktur ledd av Romani Prodi. Rapporten visar att de sociala investeringarna behöver öka inom EU och lämnar också olika förslag på hur det kan ske. Investeringar i tillgängliga, överkomliga och energieffektiva bostäder lyfts fram som väldigt viktiga och av avgörande betydelse för Europas tillväxt, medborgarnas välmående och bättre konvergens inom unionen.

[Länk till information om EFSI-projekt på kommissionens webbplats](#)

[Länk till karta som visar alla projekt](#)

I december 2017 antog Europaparlamentet EFSI 2.0-förordningen som förlänger fonden och utökar dess investeringskapacitet. Den 1 januari 2018 trädde förordningen i kraft. Investeringsperioden för fonden sträcker sig därmed fram till slutet av 2020 och investeringsmålet ligger nu på minst 500 miljarder euro. Förordningen innebär även ökad insyn i fondens investeringsbeslut, mer tekniskt stöd på lokal nivå, mer fokus på små projekt och fler hållbara projekt. I enlighet med Parisavtalet ska minst 40 procent av EFSI:s projekt inom infrastruktur och innovation bidra till klimatåtgärder.

Påverkansarbete för att öka investeringar i bostadssektorn

Housing Europe bedriver ett påverkansarbete för att ytterligare mobilisera investeringsmöjligheterna i affordable housing-sektorn⁶⁷.

Regionkommittén skriver i ett yttrande⁶⁸ att Europeiska fonden för strategiska investeringar skulle kunna bidra till att avhjälpa marknadsmislyckanden på området för subventionerat boende när det gäller projekt med hög riskprofil som inte skulle ha möjlighet till finansiering inom ramen för EIB:s traditionella utlåning. De konstaterar också att utnyttjandegraden är låg och efterlyser därför en utvärdering av Junckerplanen och EIB:s lån med avseende på de investeringar som skapas i bostadssektorn.

EFSI finansierar social housing

EFSI kommer att finansiera nära 2 200 sociala bostäder i Barcelona genom ett lån på 125 miljoner euro, motsvarande 50 procent av kostnaden. Bostäderna vänder sig till medel- och låginkomsttagare och cirka en fjär-

⁶⁶ [Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe](#)

Report of the High-Level Task Force on Investing in Social Infrastructure in Europe EUROPEAN ECONOMY DISCUSSION PAPER 074 | JANUARY 2018

⁶⁷ <http://www.housingeurope.eu/resource-1049/efsi-stakeholder-consultation-meeting>

⁶⁸ COTER-VI/025 YTTRANDE [Mot en europeisk agenda för bostäder](#)

dedel reserveras för personer över 65 år med begränsade tillgångar. Energieffektivisering är en komponent i byggandet. Projektet får fördelaktiga lån eftersom det stöds av Investeringsplanen för Europa. Att främja bostäder till rimlig kostnad i europeiska städer är ett av Europeiska Investeringsbankens mål skriver kommissionen i ett pressmeddelande. EIB har tidigare finansierat liknande projekt i Spanien, Amsterdam, Dublin och Lissabon. Från EU-håll lyfter man fram det som ett projekt som stödjer EU:s invånare och gör ett socialt avtryck.

"This agreement is a clear signal that the Investment Plan is not only providing an important boost to jobs and growth across Europe, but can also help deliver projects which reap high social benefits. I am delighted that the Investment Plan is facilitating access to high-quality, affordable homes for thousands of families in Barcelona. This shows how the EU can have a real, positive impact on the daily lives of European citizens."⁶⁹

EIB skalar upp sitt stöd till social housing

Europeiska investeringsbanken (EIB) stödjer social housing i allt större utsträckning, delvis som en konsekvens av den europeiska flyktingkrisen. Totalt sett ökade EIB:s utlåning till social housing från 500 miljoner euro år 2000 till 3,5 miljarder euro år 2016. Bland de senaste lånen som gått till bostadssektorn märks 120 miljoner euro som gått till Brandenburg för att möta bostadsutmaningarna mot bakgrund av flyktintillströmningen, 1 miljard euro för byggnation av nya sociala bostäder i partnerskap med det brittiska Housing Finance Corporation och 400 miljoner euro via EFSI för energieffektiviserande renovering i privata hyresbostäder i Frankrike.⁷⁰

Rapporter och statistik om städer och regioner

Europe 2030: local leaders speak out

CEMR⁷¹, de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation, lanserade i januari 2018 en bok som speglar två års diskussioner och debatt inom CEMR, som ett inspel till EU:s framtidsdiskussion. Här lyfter man bland annat den betydelsefulla roll som regional och lokal nivå måste tillåtas spela i Europas framtid, och det stora behovet av offentliga investeringar. Sammanhållningspolitikens betydelse poängteras, eftersom det är genom den som medborgarna upplever EU.

[Länk till information på CEMR:s webbplats](#)

⁶⁹ ibid.

⁷⁰ [EIB Group Support for the social sector](#), maj 2017.

⁷¹ Council of European Municipalities and Regions.

Socialpolitik

Sysselsättnings- och socialpolitiken hanterar frågor kopplat till sysselsättning, arbetstagares rättigheter, social trygghet och inkludering. Ansvaret för politiken ligger främst hos EU-länderna och EU ska främst samordna, stödja och komplettera medlemsländernas insatser. Sociala frågor har dock blivit en betydande del av EU-samarbetet i takt med att den ekonomiska integrationen har fortskridit och som en följd av att ekonomiska kriser har fått sociala konsekvenser som behöver hanteras. Under 2017 har sociala frågor legat extra högt på EU:s agenda. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter har beretts och slutligen antagits vid ett toppmöte om rättvisa jobb och tillväxt, som arrangerades i Göteborg i slutet av året. En övergripande framtidsdiskussion, med särskilt fokus på EU:s sociala dimension, pågår.

Pelaren för sociala rättigheter initierades hösten 2015 som ett sätt att stimulera utvecklingen av arbetsmarknader och välfärdssystem och bidra till ökad konvergens i euroområdet. Initiativet ingår i kommissionens arbete för en fördjupad och mer rättvis ekonomisk och monetär union (en av kommissionens prioriteringar för 2014-2019).

Social pelare för ett mer socialt EU

Under det sociala toppmötet om rättvisa jobb och tillväxt, som hölls i Göteborg i november undertecknade parlamentet, rådet och kommissionen en interinstitutionell proklamation av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Rekommendationen om en europeisk pelare för sociala rättigheter, som medlemsländerna alltså ställde sig bakom, lades fram av kommissionen i slutet av april i syfte att skapa rättvisa och välfungerande arbetsmarknader och välfärdssystem. Den sociala pelaren är ett samlingsnamn för 20 principer och rättigheter inom det sociala området, indelade i tre kategorier: lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor samt social trygghet och inkludering. I den senare kategorin hittar man bland annat frågor kopplade till barnfattigdom, inkludering av personer med funktionsnedsättning och bostäder och stöd för hemlösa.

Område 19 handlar om bostäder och har följande två principer:

- Alla som behöver ska få subventionerade bostäder eller bostadsbidrag. Utsatta människor ska skyddas från avhysning och hushåll med låga eller genomsnittliga inkomster ska kunna få stöd vid köp av bostad.
- Hemlösa ska erbjudas boende och sättas i kontakt med andra sociala tjänster som kan underlätta integreringen i samhället.

Som bakgrund beskrivs att otrygga boendeförhållanden och bristen på lämpliga bostäder är fortsatta problem i hela EU. Det leder till ett ökat ekonomiskt risktagande, vräkningar, hyresskulder och försenade amorteringar och i värsta fall hemlöshet. Bristen på lämpliga bostäder anges

också vara ett hinder för arbetskraftens rörlighet och etablering, särskilt för unga människor.

Den sittande Junckerkommissionen har sedan den tillträdde påtalat behovet av ett mer socialt EU, och i och med den sociala pelaren så stärks nu EU:s arbete med sociala frågor. I första hand är den sociala pelaren utformad för euroområdet, men den är öppen för alla medlemsländer som vill vara med. Medlemsländernas framsteg inom den sociala pelarens område följs upp, bland annat med hjälp av sociala indikatorer, inom ramen för den europeiska planeringsterminen. En ny social resultattavla har inrättats för att följa trender och resultat inom tolv prioriterade områden. Ingen indikator följer dock utvecklingen inom bostadsområdet specifikt.

Rätten till bostad utvidgas med den sociala pelaren

Generellt kan man säga att EU har begränsad befogenhet inom socialpolitikens område. EU kan främst samordna, stödja och komplettera det som görs av medlemsländerna. De olika frågor som lyfts fram genom de föreslagna principerna i den sociala pelaren har också varierande legalt stöd. EU kan t ex arbeta för inkludering av personer med funktionsnedsättning med hänvisning till artikel 19 i EUF-fördraget, som handlar om att bekämpa diskriminering, däribland på grund av funktionshinder. När det kommer till bostäder finns artikel 34(3) i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Här uttrycks rätten till stöd i boendet (eg. bostadsbidrag) för dem som saknar tillräckliga medel. Princip 19 i den föreslagna sociala pelaren, om bostäder och stöd till hemlösa, går ett steg längre och uttrycker utöver rätten till boendestöd av god kvalitet för alla som behöver det (vilket är en vidare personkrets än EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna), även rätten till subventionerade bostäder (boendestöd som naturaförmån). Av ett följedokument till kommissionens meddelande om den sociala pelaren framgår att antingen subventionerade bostäder eller bostadsstöd bör tillhandahållas. Bostadsstöd täcker utöver bostadsbidrag även inkomststöd, hyresgarantier och skatteavdrag. Vidare innebär pelaren en förstärkning av rätten till bostad när det gäller utsatta personer i samband med vräkning, liksom allmän tillgång till lämpligt boende och sociala stödtjänster för alla som har blivit hemlösa, i syfte att främja en återintegrering i samhället. Kommissionen beskriver själv det som att pelaren för första gången på unionsnivå täcker in de olika aspekterna av rätten till bostad på ett övergripande sätt. Medlemsländerna uppmanas att vidta åtgärder för att säkerställa princip 19. EU:s fonder ska stödja ett genomförande.

Bostadsfrågan allt viktigare på europeisk nivå

Bostadsfrågan har seglat upp på EU:s dagordning i den ekonomiska krisens spår. I ett medföljande dokument till förslaget om en social pelare uttrycks boendets centrala betydelse för andra basala behov och människors förmåga att delta i samhället. Begränsad tillgång till överkomliga bostäder är ett hinder för välfungerande arbetsmarknader och många europeiska städer framhåller att bristen på överkomliga bostäder står i vägen för städernas utveckling. Krisen har påverkat de europeiska bygginvesteringarna negativt och många européer har fått svårare att efterfråga en bostad. Boendekostnaderna är en ekonomisk börda för allt fler och fattigdom och hemlöshet har ökat.

Parlamentet uppmanar medlemsländerna att säkerställa rätten till bostad

Parlamentet uttryckte sitt initiala stöd för den sociala pelaren med en resolution som antogs redan innan förslaget till den sociala pelaren lades fram. I resolutionen uppmanas medlemsländerna bland annat att säkerställa att princip 19 i den föreslagna sociala pelaren uppfylls. Här lyfts även behovet av effektiva åtgärder för att hjälpa unga att etablera sig på bostadsmarknaden. Medlemsländerna uppmanas även till ökad användning av relevanta europeiska finansieringsinstrument för att stödja stadsförnyelse och tillgång på överkomliga och energieffektiva bostäder.

Fler EU-institutioner och organisationer, såsom Regionkommittén, Housing Europe och FEANTSA, har yttrat sig över förslaget till en social pelare. För mer information se EU och bostadspolitiken 2016.

[Länk till mer information om pelaren för sociala rättigheter på kommissionens webbplats](#)

Vad har den sociala pelaren för status?

De förslag som lades fram av kommissionen i april består dels av en rekommendation och dels av ett förslag till gemensam proklamation, som EU-institutionerna alltså ställde sig bakom. Rekommendationen är inte juridiskt bindande, utan är snarast en guide och uppmaning till medlemsländerna att agera inom det fält som täcks in. Det framgår också att pelaren inte innebär att medlemsländerna ska sänka de ambitioner man redan har. Den gemensamma proklamationen kan snarast ses som ett politiskt åtagande att leverera. Medlemsländerna, arbetsmarknadens parter och EU-institutionerna sägs ha ett gemensamt ansvar för att principerna och rättigheterna får genomslag. De senare ska skapa förutsättningar för genomförandet, vid behov med lagstiftning men med respekt för medlemsländernas ansvar och förutsättningar. Den sociala pelaren har inte samma status som EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och rättighet-

erna kan inte krävas ut direkt av EU-medborgarna. Principerna och rättigheterna i den sociala pelaren kan däremot ses som viktiga ställningstaganden från EU:s sida, som kan bli fundament att bygga framtida initiativ på. Befintliga EU-initiativ med koppling till bostäder rör främst utsatta grupper; som barn, romer, asylsökande, flyktingar och ensamkommande barn.

Rådet befäste den sociala pelarens betydelse i rådsslutsatser

Vid sitt möte i december följde Europeiska rådet upp toppmötet i Göteborg. Då antogs slutsatser⁷² som bland annat lyfter fram det delade ansvar som EU-institutionerna, medlemsländerna, den lokala och regionala nivån och arbetsmarknadens parter har för genomförandet. Den sociala pelaren beskrivs också som en motor som ska driva den sociala dimensionen framåt.

Sociala pelaren stöds av den europeiska planeringsterminen

Endast några dagar efter det sociala toppmötet och tillkännagivandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter inleddes en europeisk planeringstermin som innebär att pelaren omsätts i praktiken. I den gemensamma sysselsättningsrapporten skriver kommissionen att den sociala pelaren utgör en referensram för övervakningen av medlemsstaternas resultat på områdena sysselsättning och socialpolitik, och att den kommer att driva på reformer på nationell nivå och tjäna som kompass för en konvergensprocess i hela Europa. Sysselsättningsriktlinjerna har anpassats till principerna i den sociala pelaren och en social resultattavla har tagits fram för att övervaka genomförandet och utveckla pelaren. Analysen kommer att vara input till den europeiska planeringsterminen och ligga till grund för samordning av den ekonomiska politiken och eventuella landsspecifika rekommendationer till medlemsländerna. Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd kommer att övervaka hur den relevanta politiken genomförs. Kommissionen uppmanar vidare medlemsländerna att utnyttja Europeiska socialfonden och annan unionsfinansiering i syfte att främja sysselsättning, social inkludering, livslångt lärande och utbildning och förbättra den offentliga förvaltningen.

EU vid ett socialt vägskäl

Våren 2017 initierade kommissionen en diskussion om EU:s framtid med en så kallad vitbok. Frågan som ställs är hur EU bäst går vidare i en situation präglad av en mängd olika utmaningar; som globalisering och ny teknologi, och hur det påverkar samhället och sysselsättningen, säkerhets-

⁷² [Europeiska Rådets möte den 14 december 2017 - Slutsatser](#)

frågor och den ökande populismen. Som en del av framtidsdiskussionen har kommissionen valt att fokusera specifikt på EU:s sociala dimension. Ett reflektionspapper om EU:s sociala dimension⁷³ har under hösten utgjort ett underlag för en vägvalsdiskussion med medborgare, arbetsmarknadens parter, EU-institutioner och ledare för EU-27. De tre alternativa vägar som beskrivs är:

- att EU:s sociala dimension begränsas till fri rörlighet
- att de som vill göra mer också kan göra mer på det sociala området
- att EU-27 fördjupar den sociala dimensionen tillsammans.

Sociala frågor viktiga enligt EU:s medborgare

Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker presenterade en del av kommissionens slutsatser om diskussionerna och de föreslagna framtidsvisionerna i mitten av september när han höll sitt årliga tal om tillståndet i unionen⁷⁴. Vad gäller resultatet av de medborgardialoger som har hållits lyfter kommissionen fram att sociala frågor återfinns bland de viktigaste frågorna som medborgarna ställer sig när de funderar över EU:s framtid.

Mot en europeisk agenda för bostäder

Regionkommitténs yttrande om en europeisk agenda för bostäder

Regionkommittén är ett rådgivande EU-organ som består av lokala och regionala folkvalda företrädare EU-länderna. Genom kommittén kan de föra fram synpunkter på EU-lagstiftning som direkt påverkar regioner och kommuner.

I december antog Regionkommittén ett yttrande på eget initiativ om en europeisk agenda för bostäder.⁷⁵ Yttrandet har 39 punkter och spänner över frågor kopplat till energi, renovering och klimat och sammanhållningspolitikens utformning i nästa period. En springande punkt är behovet av ett utökat handlingsutrymme för medlemsländerna att tillhandahålla, finansiera och organisera subventionerat boende och utrymme och frihet att besluta hur bostadspolitiken ska användas som ett verktyg för att skapa social mångfald, undvika gettoisering och skapa hållbara samhällen. I yttrandet välkomnas initialt att den europeiska pelaren för sociala rättigheter omfattar rätten att få tillgång till subventionerat boende, rätten till bostadsstöd av god kvalitet och rätten till stöd och skydd mot tvångsavhysning. Regionkommittén konstaterar vidare att EU:s politik och lagstiftning får ett allt större inflytande på villkoren för genomförandet av medlemsstaternas och de regionala och lokala myndigheternas bostadspolitik. Här nämns bland annat de tillämpliga systemen för statligt

⁷³ Europeiska kommissionen [Diskussionsunderlag om EU:s sociala dimension](#)

⁷⁴ Jean-Claude Juncker [Tillståndet i unionen 2017](#)

⁷⁵ COTER-VI/025 YTTRANDE [Mot en europeisk agenda för bostäder](#)

stöd, mervärdesskattesystemet, definitionen av subventionerat boende som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, bestämmelserna för offentlig upphandling och samarbete mellan offentliga aktörer samt de lands-specifika rekommendationerna inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Regionkommittén efterfrågar därför en europeisk agenda för bostäder som kan säkerställa en bättre samordning mellan EU:s, medlemsländernas och deras regionala och lokala myndigheters politik, som bättre kan samordna EU:s politik och interventionsmöjligheter till stöd för bostadspolitiken, och som kan möjliggöra jämförelser av praxis i europeiska städer när det gäller tillhandahållande av bostäder till rimliga priser. Kommittén anser att kommissionens beslut 2012/21/EU behöver ses över för att ge fler än "behövande eller socialt utsatta grupper" tillgång till subventionerade boendeinvesteringar. Kommittén anser även att bostäder ska vara stödberättigade inom ramen för sammanhållningspolitiken efter 2020 för att bättre svara mot mångfalden av lokala behov.

Housing Europe är en intresseorganisation och ett europeiskt nätverk bestående av allmännyttiga, kooperativa och sociala bostadsorganisationer.

Housing Europe lyfter upp bostadsfrågorna på EU-agendan

Housing Europe kommer under 2018 att arrangera *A European Housing Leaders Summit*. Konferensen beskrivs som ett strategiskt utbyte mellan ledare från alla medlemsorganisationer i syfte att belysa de radikala förändringar och kriser som den europeiska bostadssektorn har att förhålla sig till. Housing Europe kommer även att positionera sig i förhandlingarna om EU:s nästa långtidsbudget i syfte att påvisa hur den bättre kan anpassas för bostadssektorn. I sammanhanget lyfter man fram den nyligen antagna sociala pelaren och framhärdar att den sätter medborgerliga rättigheter, som rätten till subventionerat boende, i centrum för EU-samarbetet.

Tillgänglighetsakten (The Accessibility Act) är ett förslag till direktiv som fastställer gemensamma tillgänglighetskrav för vissa viktiga produkter och tjänster i syfte att människor med funktionshinder fullt ut ska kunna delta i samhället och att skapa en gemensam marknad för tillgängliga varor och tjänster.

Europeisk tillgänglighetslagstiftning i fokus

Förslaget till Tillgänglighetsakt förhandlas

Förhandlingarna om kommissionens förslag till "Tillgänglighetsakt" är nu inledda sedan parlamentet har röstat igenom en rapport⁷⁶ om kommissionens förslag till tillgänglighetsdirektiv i september och rådet har enats om ett ställningstagande⁷⁷ om direktivets utformning i december. En överenskommelse om den slutliga lydelsen av direktivet kan komma under våren 2018. När ett färdigt direktiv är antaget har medlemsländerna två år på sig att anpassa sina lagstiftningar.

⁷⁶ [P8_TA-PROV\(2017\)0347](#) Accessibility requirements for products and services

⁷⁷ [15096/17](#) General approach - Proposal for a directive on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States as regards the accessibility requirements for products and services.

Kommissionen överlämnade i december 2015 ett förslag till ”Tillgänglighetakt”, ett direktiv för tillgänglighet som omfattar varor och tjänster som till exempel telefoner, surfplattor och datorer, bank- och biljettautomater och vissa transporttjänster⁷⁸. Den byggda miljön omfattas inte av direktivet men enligt kommissionens förslag kan medlemsländerna välja att tillämpa tillgänglighetskraven på den byggda miljön på frivillig basis. Förslaget har sedan 2016 behandlats i ministerrådet och parlamentet. Rådet har i sitt positionsdokument valt att utelämna krav på tillgänglighet i den byggda miljön i anslutning till de varor och tjänster som omfattas av direktivet, medan parlamentet har valt att skärpa skrivningarna i förhållande till kommissionens förslag. Parlamentets skrivningar är också mer omfattande vad gäller tillgänglighet till transporter. Rådet vill inte heller att myndigheter ska vara skyldiga att uppfylla direktivets tillgänglighetskrav vid offentlig upphandling eller när pengar från EUs strukturfonder används. Parlamentet vill att vissa detaljerade krav på tillgänglighet ska ersättas med mer generella funktionskrav. Båda institutionerna förespråkar ett undantag för småföretag med färre än tio anställda. Flera av rådets och parlamentets ställningstaganden har kritiserats från tunga intresseorganisationer, som European Disability Forum, för att de inte är tillräckligt ambitiösa och riskerar att urvattna direktivet⁷⁹.

European Disability Forum (EDF) är en intresseorganisation för medlemsorganisationer som tillsammans företräder 80 miljoner européer med funktionsnedsättning.

Lägesrapport om EU:s strategi för personer med funktionsnedsättning

I februari 2017 lade kommissionen fram en lägesrapport om EU:s strategi för personer med funktionsnedsättning 2010–2020. Strategin ska stödja EU:s implementering av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD), som unionen antog år 2011.

[Länk till mer information](#)

Hemlöshet på agendan

Uppmaningar till kommissionen att utarbeta en europeisk hemlöshetsstrategi kommer regelbundet från olika EU-institutioner. Kommissionen hänvisar till subsidiaritetsprincipen på socialpolitikens område, men stödjer ett samarbete mellan medlemsländerna.

⁷⁸ [KOM\(2015\)615](#) Förslag till direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för produkter och tjänster.

⁷⁹ <http://www.edf-feph.org/european-accessibility-act-1>

FEANTSA är en europeisk paraplyorganisation för nationella organisationer som arbetar med hemlösa.

”**Housing First**” eller ”**Bostad först**” är en modell i arbetet med hemlöshet som bygger på att de hemlösas sociala problem löses bäst inom ramen för ett stabilt boende.

Housing Rights Watch är ett europeiskt nätverk bestående av organisationer, jurister och akademiker från olika länder, som på olika sätt arbetar för att främja rätten till bostad.

Hemlösheten ökar över hela Europa

Enligt FEANTSAS senaste rapport⁸⁰ ökar hemlösheten i Europa och når nya rekordnivåer i nästan alla medlemsländer. Det är bara Finland som inte uppvisar en ökning i antalet hemlösa på kort och lång sikt. Det finns ingen harmoniserad EU-statistik som kan jämföras rakt av, utan analysen baseras på officiella uppgifter från respektive medlemsland.

FEANTSAS Housing First Europe Hub

I maj lanserades en digital guide tillägnad *Housing First* eller *Bostad Först* som modell för hemlöshetsbekämpning. Bakom den står FEANTSAS **Housing First Europe Hub**, en plattform med mer än femton partners som etablerades sommaren 2016 och vars syfte är att utveckla och skala upp *Bostad Först* i Europa. Inom ramen för plattformen har man bland annat tagit fram åtta kärnprinciper för *Bostads Först*-modellen, vilka beskrivs i guiden. Inom ramen för plattformen drivs också ett flertal projekt, bland annat ett projekt om Bostad först för unga.

[Länk till Housing First Europe Guide](#)

Handbok om ESF och hemlöshetsbekämpning

FEANTSA har tagit fram en handbok som stöd för hur Europeiska Socialfonden (ESF) kan användas för att bekämpa hemlöshet. Handboken baseras på lärdomar från FEANTSAS **Ending Homelessness Awards**, där tre ESF-finansierade projekt har premierats för ett innovativt och hållbart arbete som har förbättrat livet för hemlösa sedan 2010. Det är vidare en del av en kampanj som bland annat uppmärksammar att Europeiska Socialfonden firar 60 år.

[Länk till FEANTSAS handbok](#)

The homeless bill of rights

Under CITIES Forum i november lanserade FEANTSA och **Housing Rights Watch** *The homeless bill of rights*. Det är en deklARATION som städer kan välja att underteckna och som ger dem stöd att närma sig hemlöshetsfrågan utifrån ett rättighetsperspektiv. Själva deklARATIONEN baseras på en samling grundläggande rättigheter som återspeglar europeisk och internationell rätt på området. Än så länge har Barcelona och fyra slovenska städer undertecknat deklARATIONEN och flera andra större europeiska städer har initierat en process.

[Länk till mer information om The homeless bill of rights](#)

⁸⁰ FEANTSA and the Fondation Abbé Pierre, [The Second Overview of Housing Exclusion in Europe](#) (2017).

EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer togs fram 2011 och gäller till 2020. I enlighet med ramen har medlemsländerna utvecklat strategier för att förbättra situationen för romska grupper i landet. Fyra nyckelområden beaktas, nämligen utbildning, sysselsättning, hälsovård och bostad.

Strategierna följs årligen upp av kommissionen som i sin tur rapporterar resultaten till parlamentet och rådet.

EU-ramen förstärktes av **rådets rekommendation om verkningsfulla åtgärder för integrering av romer**, som omfattade ytterligare områden. Medlemsstaterna uppmanades att varje år meddela kommissionen vilka åtgärder som vidtagits enligt rekommendationen samt rapportera om framstegen i genomförandet av strategierna.

EU-satsning för integration av romer

Integreringen av romer är i första hand medlemsländernas ansvar, men kommissionen har ökat sitt stöd för politiken genom **EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer** fram till 2020. Arbetet har också förstärkts genom **rådets rekommendation** om effektiva åtgärder för romsk inkludering i medlemsländerna.⁸¹

Utvärdering av medlemsländernas arbete

I augusti publicerade kommissionen resultatet av en bedömning av hur medlemsländerna genomför sina nationella strategier för romers integrering.⁸² På det hela taget har situationen långsamt förbättrats sedan 2011 då kommissionen antog en EU-ram för nationella strategier för integrering av romer. Samtidigt visar bedömningen att så många som 80 procent av romerna fortfarande löper risk för fattigdom, även om denna siffra är något lägre än den var 2011.

Kommissionen uppmanar medlemsländerna att genomföra sina nationella strategier och göra verklig skillnad i människors liv. Utbildningsområdet lyfts fram som särskilt viktigt och det är också inom det området som de tydligaste framstegen återfinns. När det kommer till *bostäder* så lyfter kommissionen fram att tillgången till grundläggande hushållsfaciliteter (rinnande vatten och elektricitet) har blivit bättre, särskilt i Bulgarien, Rumänien, Slovakien och Tjeckien. Kommissionen konstaterar emellertid också att i Portugal, Tjeckien och Spanien har diskrimineringen mot romer ökat när det gäller tillgång till bostäder, inklusive subventionerade bostäder. Insatser för att motverka segregation och insatser som säkerställer icke-diskriminerande tillgång till bostäder lyfts fram som särskilt viktiga. Kommissionen lyfter fram insatser som gjorts för marginaliserade befolkningsgrupper inom sammanhållningspolitiken, undersökningar om boendesituationen för romer som genomförts och handlingsplaner eller andra strategiska dokument som har tagits fram kopplat till boende. Som utmaningar nämns den begränsade tillgången till subventionerade bostäder, diskriminering på bostadsmarknaden och segregation och ghettoisering. Kommissionen uppmanar särskilt medlemsländerna att adressera rumslig segregation, med hjälp av integrerade och långsiktiga strategier. Medlemsländerna bör även arbeta för att förhindra vräkningar på etniska grunder och erbjuda alternativa bostäder för vräkta familjer för att förhindra hemlöshet och utvidgat utanförskap.

⁸¹ [COM\(2016\) 424 final](#) Utvärdering av hur EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer och rådets rekommendation om verkningsfulla åtgärder för integrering av romer har genomförts i medlemsstaterna 2016.

⁸² [COM\(2017\) 458 final](#) Midterm review of the EU Framework for national Roma integration.

När kommissionen blickar framåt lyfts bland annat behovet av att stärka antidiskrimineringsarbetet, exempelvis genom utökad övervakning och uppföljning med rättighetsbaserade indikatorer. Kommissionen efterlyser även fler och mer koordinerade åtgärder på europeisk, nationell och lokal nivå. Exempel på sådana åtgärder är inrättande av nationella plattformar för romer där alla aktörer tillsammans med de romska befolkningsgrupperna kan arbeta mer effektivt. Att stärka romskt deltagande ses som en viktig prioritering för att stärka genomförandet av de nationella strategierna.

Bedömningen i halvtidsöversynen kommer att ligga till grund för en strategi för romers integration efter 2020. Därutöver har en utvärdering av effektiviteten, relevansen och mervärdet av EU:s ram för nationella strategier för integrering av romer inletts. Ett öppet samråd hölls t.o.m. den 25 oktober.

Rapporter och statistik om sociala frågor

Årlig rapport om sysselsättning och social utveckling

Kommissionens årliga rapport om sysselsättningen och den sociala utvecklingen i Europa bidrar med ett analytiskt underlag kopplat till flera initiativ och delar av EU-samarbetet, som den europeiska planeringsterminen, pelaren för sociala rättigheter och integrationsarbetet. Rapporten ger en överblick över de senaste tendenserna inom sysselsättning och socialpolitik och reflekterar kring kommande utmaningar och politiska åtgärder.⁸³

2017 års rapport fokuserar på rättvisa mellan generationerna. Detta för att unga människor inte gynnas av de förbättrade levnadsvillkoren i EU i samma utsträckning som äldre generationer; de har svårare att hitta jobb, har oftare atypiska och osäkra anställningsformer, och får därigenom en sämre social trygghet. Befolkningsutvecklingen och dess koppling till hållbarheten i det framtida pensionssystemet utgör också en börda för yngre generationer enligt rapporten.

Årlig rapport om socialt skydd

I november 2017 publicerade Kommittén för socialt skydd (SPC) sin årliga rapport om den sociala situationen i EU. Baserat på ett antal nyckelindikatorer och medlemsländernas rapportering analyseras framstegen mot Europa 2020-målet om minskad fattigdom och social utestängning. Här diskuteras även de senaste sociala trenderna. Rapporten tar bland an-

Kommittén för socialt skydd (SPC) är en rådgivande kommitté, som inrättades för att främja samarbetet mellan medlemsstater och kommissionen i frågor som rör sociala trygghetssystem. Kommitténs uppdrag är bland annat att följa den sociala utvecklingen och utvecklingen av politiken för sociala trygghetssystem inom unionen.

⁸³ EU-kommissionen, [Employment and Social Development in Europe 2017](#)

EU-SILC är EU:s gemensamma levnadsnivåundersökning (Statistics on Income and Living Conditions) som ger kunskap om levnadsförhållanden i EU:s 28 medlemsländer och ytterligare fem länder.

nat upp utvecklingen för boende (tillgång, kostnad, kvalitet) och innehåller länderprofiler. Rapporten visar att de flesta sociala indikatorerna har förbättrats i många medlemsländer, men att den övergripande situationen i EU inte har förbättrats efter den ekonomiska krisen. EU är fortfarande långt ifrån att nå sina sociala mål. Utmaningar kopplat till tillgång på bostäder tas som exempel på ett område som väcker oro. Data, som hämtats från EU SILC-undersökningen, visar att en växande andel av Europas befolkning har svårt att få tillgång till ett tillfredställande och prismässigt överkomligt boende. Mellan 2008 och 2015 har den genomsnittliga andelen av inkomsten som läggs på boendet ökat i tolv medlemsländer. De hushåll som anses ligga i riskzonen för fattigdom lägger i genomsnitt 42 procent av sin inkomst på bostaden inom EU28. Något annat som lyfts fram är att var tredje person med annan nationell härkomst räknas som trångbodd.

[Länk till rapporten](#)

Studie om samordningen av sociala trygghetssystem

Parlamentet har tagit fram en studie som beskriver nuläget vad gäller samordningen av de sociala trygghetssystemen inom EU. Rapporten tittar även på effekterna av de förslag till ändringar i det nuvarande regelverket som kommissionen lade fram i december 2016.⁸⁴ Bland annat manar parlamentet till försiktighet och noga övervägande vad gäller ett eventuellt utfärdande av undantag från likabehandlingsprincipen för ekonomiskt inaktiva EU-medborgare. Likabehandlingsprincipen är en grundprincip i det direktiv⁸⁵ som reglerar unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och innebär att alla de som enligt direktivet uppehåller sig i landet skall åtnjuta samma behandling som de egna medborgarna inom de områden som omfattas av EU-fördraget. Upphållsrätten blir avhängig av om man har tillräckliga medel för att försörja sig och ett tillräckligt sjukförsäkringsskydd.

[Länk till rapporten](#)

Europeiska undersökningen om livskvalitet

Eurofound har publicerat resultatet av sin senaste undersökning om livskvalitet inom EU. Undersökningen dokumenterar levnadsvillkor och människors sociala situation, och undersöker frågor som är relevanta för

Eurofound är EU:s institut för förbättring av levnads- och arbetsvillkor, vars huvudsakliga syfte är att förmedla kunskap för att stödja utvecklingen av en bättre social-, sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik.

⁸⁴ [KOM\(2016\) 815 final](#) Förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004.

⁸⁵ [Direktiv 2004/38/EC](#) om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

europiska medborgares liv. Undersökningen genomfördes från september 2016 till mars 2017. Ett övergripande resultat är att det har skett allmänna framsteg när det gäller livskvalitet, och att vissa dimensioner är tillbaka på samma nivåer som före krisen. I materialet återfinns indikatorer som beskriver EU-medborgarnas bostads- och boendesituation; som antal rum i bostaden, upplåtelseform, kvalitet i boendet, sannolikheten att man behöver flytta p.g.a. kostnaderna, bostadsområdets kvaliteter och tillgång till service på lokal nivå. Undersökningen visar bland annat att människor som bor inom sektorn för sociala eller kommunala bostäder är mest nöjda med sitt boende i de länder som har en omfattande sådan sektor, som typiskt sett huserar en bred och diversifierad befolkning, som Österrike, Finland, Danmark, Nederländerna och Sverige. En översiktsrapport publiceras inom kort och därefter kommer sekundäranalyser inom olika teman. I mars 2018 kommer mikrodata att vara tillgängliga.

[Länk till rapporten](#)

Bostäder och hållbara utvecklingsmål

Housing Europe har tagit fram en rapport *How Housing Europe Members deliver on the Sustainable Development Goals – Investing in affordable housing is investing in sustainable development* – som beskriver hur satsningar inom bostadssektorn kopplar an till Agenda 2030 och FN:s globala hållbarhetsmål.

[Länk till rapporten](#)

Rättighetsfrågor

Fortsatta diskussioner om antidiskrimineringsdirektiv
 Behandlingen av förslaget till ett europeiskt antidiskrimineringsdirektiv⁸⁶ fortskrider och är inne på sitt nionde år. Ett antagande av direktivet kräver enhällighet i rådet vilket har försvårat processen. I en lägesrapport från november 2017 beskriver det estniska ordförandeskapet bearbetningen av förslaget inom rådsarbetsgruppen för sociala frågor.⁸⁷ Fokus under det estniska ordförandeskapet har bland annat legat på hur man ska reglera diskriminering på flera grunder. Av rapporten kan man utläsa att framsteg har gjorts under det estniska ordförandeskapet, men att det krävs ytterligare politiska diskussioner innan rådet kan uppnå den enhällighet som krävs. Frågor som kvarstår rör bland annat direktivets tillämpningsområde (eftersom vissa delegationer var emot att socialt skydd och utbildning skulle ingå), aspekter på behörighetsfördelning och subsidiaritet, liksom rättssäkerhet i fråga om de skyldigheter som kommer att införas genom direktivet.

Rapporter och statistik om rättighetsfrågor

Årlig rapport om grundläggande rättigheter i EU

I maj 2017 publicerade **EU:s byrå för grundläggande rättigheter** (FRA) sin årliga rapport om utvecklingen av arbetet med grundläggande rättigheter i EU:s medlemsländer.⁸⁸ Rapporten spänner över tio tematiska områden, bland annat ett kapitel som reflekterar kring utvecklingen för rättighetsfrågorna inom EU-samarbetet, med anledning av att det var tio år sedan EU:s byrå för grundläggande rättigheter inrättades. Bland andra teman märks jämlikhet och icke-diskriminering, integrering av romer och barns rättigheter.

[Länk till rapporten](#)

Rapport om tillämpningen av EU-stadga om rättigheter

I maj 2017 publicerades även kommissionens meddelande om tillämpningen av EU:s stadga om grundläggande rättigheter.⁸⁹ Här beskrivs en utmanande tid där migration, finansoro och terrorism har skapat en gro-

EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) förser EU:s institutioner och medlemsstater med självständiga och evidens baserade råd om grundläggande rättigheter. Målet är att bidra till att de grundläggande rättigheterna följs i samtliga medlemsstater i EU.

⁸⁶ [COM\(2008\) 426 final](#) Förslag till rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

⁸⁷ [Lägesrapport från Ordförandeskapet till Coreper/rådet, Bryssel den 24 november](#)

⁸⁸ [FRA, Fundamental Rights Report 2017](#)

⁸⁹ [COM\(2017\)239 final](#)

grund för nationalism, populism och intolerans, där det är extra viktigt att EU bestämt bekräftar och verkar för allas lika rättigheter. Kommissionen kommer därför intensifiera sitt arbete för att se till att EU:s lagstiftningsförslag och lagstiftningsåtgärder är helt förenliga med stadgan.

Undersökning om minoriteter och diskriminering

I december presenterade EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) resultatet av en stor undersökning (EU-MIDIS II⁹⁰) om europeiska minoriteters och migranters erfarenhet av diskriminering inom en mängd områden. Nära 26 000 personer som har invandrarbakgrund eller tillhör en etnisk minoritet i EU har svarat.

En särskild undersökning har genomförts för den romska minoriteten. Personliga intervjuer har gjorts med cirka 8 000 romer i nio medlemsländer. Den visar bland annat att ungefär 80 procent av romerna i undersökningen lever under fattigdomstrecket i sitt land, att var tredje rom bor i en bostad utan rinnande vatten och att vart tredje romskt barn lever i ett hushåll där någon gick och lade sig hungrig minst en gång under den föregående månaden. Rapporten visar även att fyra av tio romer i undersökningen hade känt sig diskriminerade minst en gång under de senaste fem åren, men att bara en bråkdel av dem anmälde incidenten. EU:s byrå för grundläggande rättigheter menar att det väcker frågor om hur den rätt till icke-diskriminering som fastställs i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna och i direktivet om likabehandling oavsett ras eller etniskt ursprung tillgodoses.

[Länk till FRA:s undersökning om minoriteter och diskriminering](#)

Europarådet ser risker kopplat till rättighetsutövning i Sverige

I februari 2018 kom Europarådet med en rapport⁹¹ som rör rättigheter för invandrare, flyktingar och asylsökande i Sverige. Sverige får beröm för den stora insats som landet gjorde under flyktingkrisen 2015, men Europarådet kommer också med kritik. En bärande punkt är att tillfälliga restriktioner som infördes mot bakgrund av krissituationen nu borde kunna avvecklas. Det gäller bland annat begränsningar av möjligheten till familjeåterföreningar. Kommissionären som har skrivit rapporten uppmanar även Sverige att säkerställa att de som har fått avslag på sin asylansökan får sina grundläggande rättigheter tillgodosedda inför en av- eller utvisning. I övrigt handlar mycket om situationen för de ensamkommande

Europarådet är en mellanstatlig europeisk samarbetsorganisation med 47 medlemsstater som bildades 1949. Organisationen arbetar i huvudsak med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsutveckling.

Europarådets sociala stadga är ett dokument som har undertecknats av Europarådets medlemmar. Genom dokumentet har staterna gått med på att tillförsäkra sina befolkningar sociala rättigheter, som specificeras i dokumentet, i syfte att öka levnadsstandarden och den sociala välfärden. Här föreskrivs bland annat rätten till bostad.

⁹⁰ European Union Minorities and Discrimination Survey.

⁹¹ REPORT BY NILS MUIŽNIEKS COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS OF THE COUNCIL OF EUROPE FOLLOWING HIS VISIT TO SWEDEN FROM 2 TO 6 OCTOBER 2017.

flyktingbarn som kommer till Sverige. Sverige uppmanas bland annat att noga utreda de många fall där unga ensamkommande försvinner, att inte enbart förlita sig på de medicinska undersökningar som görs för åldersbestämningar och att säkerställa att inga minderåriga skickas tillbaka till länder där de saknar familj eller kontaktnät och det finns en överhängande risk att de utsätts för stor fara.

Rapporten rör även rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Även här får Sverige viss kritik. Det handlar bland annat om att säkerställa att personer med funktionsnedsättning inte åsidosätts på arbetsmarknaden. Kommissionären uppmärksammar även situationen inom området för personlig assistans och uppmanar Sverige att noga övervaka att tillgången till grundläggande rättigheter inte påverkas i de fall rätten till personlig assistens inskränks.

Rapporten är en del i en återkommande granskning där Sverige och de andra länder som har undertecknat Europarådets Sociala stadga granskas utifrån olika teman enligt en fastställd cykel.

[Länk till rapporten](#)

Migrationspolitik

Agendan för migration lanserades 2015 och har fyra pelare som ska:

- minska incitamenten för irreguljär migration
- rädda liv och trygga de yttre gränserna
- stärka den gemensamma asylpolitiken
- skapa ny politik för laglig migration.

Vidarebosättning (på engelska resettlement) är benämningen på processen för uttagningar och den organiserade överföringen av kvotflyktingar som ofta befinner sig i flyktingläger. FN:s flyktingorgan UNHCR organiserar vidarebosättning i samarbete med de mottagande länderna och med civilsamhället.

Dublinförordningen är en grundsten i det gemensamma europeiska asylsystemet och syftar till att fastställa en ansvarig stat som ska pröva en asylansökan. Dublinsystemet anger att asyl ska sökas i det land i EU dit den asylsökande först anländer. Det har dock ofta brustit i praktiken när många nyanlända i stället väljer att registrera sig först när de kommer till det land där de önskar stanna, inte i det land till vilket de först anländer.

Migrations- och asylfrågorna har fortsatt att stå högt på den politiska dagordningen i flyktingkrisens spår. När flyktingkrisen kulminerade under hösten 2015 blev det uppenbart att EU:s asylregler behöver reformeras, och intensiva förhandlingar stundar nu om flera lagförslag som syftar till att få till en mer gemensam asylpolitik i EU. En viktig fråga är också hur migranter på bästa sätt ska integreras inom unionen.

Förslag för att befästa EU:s migrationsagenda

Under 2016 lade kommissionen fram flera lagförslag som syftar till att reformera det gemensamma asylsystemet i EU, och andra förslag som på olika sätt ska stärka den europeiska agendan för migration. 14 olika lagstiftningsinitiativ ligger för närvarande på förhandlingsbordet i väntan på antagande av parlamentet och rådet. Inför Europeiska rådets möte i december 2017 presenterade kommissionen vad som återstår för att befästa den europeiska migrationsagendan. Migration är den viktigaste frågan för allmänheten, och det bör också vara vår främsta prioritering, säger kommissionens förste vice ordförande Frans Timmermans.⁹² Enligt kommissionens tidplan⁹³ förväntas man i mars anta förslaget om en **EU-byrå för asylfrågor**. I maj väntas man nå en överenskommelse om **direktivet om normer för mottagande** respektive en **EU-ram för vidarebosättning**. Man väntas även ha uppnått förhandlingsmandat för **asylprocedursförordningen**. När EU-ledarna möts i Sofia förväntas man få till en överenskommelse om ansvar och solidaritet, liksom förhandlingsmandat för kommissionens förslag till reform av **Dublinförordningen**. I juni hoppas man nå en övergripande överenskommelse om **reformen av det europeiska asylsystemet**, liksom om förslaget till ett förnyat **blåkortsdirektiv**. Senast i oktober 2019 hoppas man ha genomfört vidarebosättning av 50 000 personer i behov av internationellt skydd.

De olika lagstiftningsförslagen presenterades i ”EU och bostadspolitiken 2016”. I stora drag syftar de till att

- få till stånd en jämnare fördelning av asylsökande i unionen
- minska de sekundära förflyttningarna inom unionen
- förenkla handläggningen av asylärenden

⁹² Europeiska kommissionen – pressmeddelande. Den europeiska migrationsagendan: att befästa de framsteg som gjorts Bryssel den 15 november 2017.

⁹³ [MIGRATION AND BORDERS – A STATE OF PLAY OF MAIN PROPOSALS](#)

- stärka kontrollerna och förvaltningen av EU:s yttre och inre gränser
- stärka de säkra vägarna till Europa för personer som behöver internationellt skydd
- göra det enklare för högkvalificerade tredjelandsmedborgare som kommer till EU för att arbeta.

Skärpta krav på ansvarstagande föreslås av parlamentet

Parlamentet har uppnått förhandlingsmandat om EU:s nya asylsystem och det är svenska Cecilia Wikström som kommer att leda förhandlingarna med rådet. Parlamentet har tagit fram ett eget förslag till revidering av Dublinförordningen som grund för förhandlingarna. Här föreslås bland annat en permanent omfördelning från dag ett, vilket innebär att alla medlemsländer per automatik delar på ansvaret för att ta emot asylsökande. Nationella kvoter fastställs utifrån folkmängd och BNP. De länder som inte har tagit emot så många asylsökande tidigare och som saknar kapacitet ska ges möjlighet att under en treårsperiod bygga upp sina system för att klara sin kvot. Länder som Sverige och Tyskland skulle därmed fortsatt få ta ett större ansvar under en övergångsperiod. Parlamentet vill dessutom koppla omfördelning av flyktingar till EU-stöd så att länder som inte tar emot flyktingar får mindre stöd. Detta för att sätta press på de länder som inte tar sitt ansvar.

[Länk till parlamentets position](#)

Kommissionen har tidigare föreslagit att en permanent solidaritetsmekanism med nationella kvoter införs i Dublinförordningen. Till skillnad från parlamentets förslag utlöses den bara i krislägen, t.ex. om det kommer exceptionellt många asylsökande till ett land under en period.

EU stärker skyddet för migrerande barn

Under 2017 har kommissionen lagt fram ett meddelande⁹⁴ i syfte att stärka skyddet för de ökande antal barn som migrerar till EU. Kommissionen föreslår här ett antal prioriterade frågor som EU-länderna ska fokusera på, med stöd av kommissionen och andra EU-organ. Här märks bland annat främjande av likvärdiga mottagningsvillkor och tidig integration. Kommissionen kommer att stödja medlemsländernas implementering av de föreslagna åtgärderna, t.ex. genom att ge mer fortbildning, vägledning, operativt stöd och tillgänglig finansiering. Kommissionen kommer att noga övervaka uppföljningen av de åtgärder som beskrivs i med-

⁹⁴ [COM\(2017\) 211 final](#) Att skydda migrerande barn.

delandet. Skyddet av barn är en central prioritering i den europeiska migrationsagendan.

Regionkommittén har yttrat sig över kommissionens meddelande

Regionkommittén har yttrat sig över kommissionens meddelande att stärka skyddet för migrerande barn.⁹⁵ Kommittén välkomnade att kommissionen eftersträvar enhetlighet och en högre standard på mottagandet av barn och unga, men poängterade att lokala och regionala myndigheter måste ges rätt förutsättningar för att kunna ta sitt ansvar. De lokala och regionala myndigheterna behöver därför involveras i processen och ges stöd i form av finansiering, kunskapsstöd och fungerande lag- och regel-system.

Agenda för integration

Handlingsplanen för integration implementeras

I juni 2016 lade kommissionen fram en handlingsplan för integration.⁹⁶ Handlingsplanen utgör ett ramverk för att stödja medlemsländernas insatser för integration av flyktingar och migranter och beskriver konkreta åtgärder som kommissionen kommer att vidta. Ett år senare, i juli 2017, följde kommissionen upp handlingsplanen med ett webbaserat verktyg, som åskådliggör implementeringen. Webbverktyget ger en överblick över alla EU-initiativ som hittills tagits för att främja integration av migranter och flyktingar.

[Länk till webbverktyget](#)

Nätverk för att hantera integration av migranter

I december 2017 ingick kommissionen en pakt, **European Partnership for Integration**⁹⁷, med ekonomiska och sociala partners för att stödja och stärka flyktingar och migranternas möjligheter till integration på arbetsmarknaden. Initiativet tar bland annat utgångspunkt i EU:s pelare för sociala rättigheter.

Sedan 2016 finns även ett **Europeiskt Integrationsnätverk (EIN)** som samlar representanter för nationella myndigheter från alla 28 medlemsländer och Island och Norge. Nätverkets huvudsakliga syfte är att öka

⁹⁵ CIVEX-VI/025 Att skydda migrerande barn.

⁹⁶ [COM\(2016\)377 final](#) Action Plan on the integration of third country nationals.

⁹⁷ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/legal-migration/integration/docs/20171220_european_partnership_for_integration_en.pdf

samarbetet mellan medlemsländerna och skapa dialog mellan europeiska, nationella, regionala och lokala myndigheter och civilsamhället.

Partnerskapet för integration av migranter och flyktingar inom den urbana agendan är ett annat viktigt forum som verkar för att skapa bättre förutsättningar för att arbeta med frågorna på olika nivåer. Partnerskapet formades i början av 2016 och arbetar under ledning av staden Amsterdam. Bostäder är ett av partnerskapets prioriterade områden. Läs mer i avsnittet om Regional- och urbanpolitik.

Kommissionen och borgmästare i större europeiska städer har sedan april 2016 en direkt dialog om integration av migranter i syfte att diskutera goda exempel och innovativa lösningar för att förbättra integrationen i städerna. Bättre tillgång till finansiering, särskilt genom strukturfonderna som kan finansiera innovativa projekt, är en av frågorna som diskuteras.

CEMR, Council of European Municipalities and Regions⁹⁸ har också ett tematiskt **nätverk om integration och mångfald**.

Även inom **URBACT** finns **nätverk för integration av migranter och flyktingar**.

Rapporter om migration och integration

Studie beskriver långsiktiga effekter av immigration

Joint Research Center som ligger under kommissionen, har gjort en studie⁹⁹ över långsiktiga effekter av det stora inflödet av migranter till EU. Studien baseras på scenarioanalys med utgångspunkt i olika integrationspolitiska alternativ och finansieringsmodeller. Resultaten pekar på att de initiala kostnaderna av att ta emot migranter kan överträffas signifikant av de sociala och ekonomiska vinsterna på medellång och lång sikt, beroende på vald integrationspolitik och finansieringsmodell.

⁹⁸ Europeiska kommun- och regionförbundet.

⁹⁹ [Long-term Social, Economic and Fiscal Effects of Immigration into the EU: The Role of the Integration Policy](#), Joint Research Center.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se